center for civil liberties
центр громадянських свобод

Funded by the European Union

ВСТУП ДО ЄС ТА ПРАВА ЛЮДИНИ: ПІДТРИМКА Й РОЗУМІННЯ УМОВ

Результати загальнонаціонального соціологічного опитування, проведеного в жовтні 2026 року для Центру громадянських свобод

Аналітичний звіт

Жовтень 2026

Зміст

Методологія дослідження ... **3**

Основні результати ... **5**

Розділ I. Правозахисний вимір соціологічного опитування щодо євроінтеграції ... **9**

Розділ II. Підтримка європейської інтеграції ... **20**

Розділ III. Позитивні і негативні наслідки вступу України до ЄС ... **24**

III.1 Позитивні наслідки вступу до ЄС ... 24

III.2 Негативні наслідки вступу до ЄС ... 29

III.3 Довіра ЄС як гаранту дотримання прав людини в Україні ... 34

Розділ IV. Ставлення до проведення складних реформ для вступу до ЄС ... **38**

Розділ V. Захист персональних даних і приватності ... **43**

V.1 Важливість захисту персональних даних і приватності ... 43

V.2 Довіра українським державним установам у захисті персональних даних ... 46

Розділ VI. Українці на тимчасово окупованих територіях ... **49**

VI.1 Сприйняття українців на тимчасово окупованих територіях ... 49

VI.2 Дії України щодо українців на тимчасово окупованих територіях ... 54

Додаток А. Соціально-демографічний профіль респондентів вибірки (в цілому і окремих категорій) ... **59**

Додаток Б. Опитувальник ... **70**

Методологія дослідження

На замовлення Громадської організації «Центр громадянських свобод» Київським міжнародним інститутом соціології у жовтні 2026 року було проведене дослідження «Думки і погляди населення України щодо європейської інтеграції». Під час опитування вивчалися думки і погляди дорослих жителів України (у віці 18 років і старше) з різних питань, пов'язаних з вступом України до Європейського Союзу. Основні етапи телефонного опитування включали розробку і програмування анкети (використовувалося програмне забезпечення OCA for CATI), генерування мобільних телефонних номерів, проведення інтерв'ю з респондентами, контроль якості виконаної роботи, підготовку остаточного масиву даних, зважування масиву даних, підготовку таблиць одновимірних розподілів та аналітичного звіту.

Опитування здійснювалося методом телефонних інтерв'ю з використанням комп'ютера (computer-assisted telephone interviews, CATI). За даними опитування KMIC, проведеного методом особистих (face-to-face) інтерв'ю за випадковою вибіркою у грудні 2024 року 99% дорослих жителів України мали особисті мобільні телефони. Для проведення опитування на початковому етапі повністю випадковим чином генерувалися мобільні телефонні номери для всіх основних мобільних операторів України. Частка згенерованих номерів, які припадали на кожного мобільного оператора, була приблизно пропорційною до частки загалом мобільних номерів, які припадають на кожного мобільного оператора (за даними опитувань KMIC). Далі інтерв'юери дзвонили на згенеровані номери і пропонували респондентам, які відповіли на дзвінок, узяти участь в опитуванні.

Опитування проводилося лише з респондентами у віці 18 років і старше і лише з тими, хто проживає на території, яка контролюється Україною (тобто з вибірки виключені жителі тимчасово окупованих територій). Жителі України, які виїхали закордон після 24 лютого 2022 року також не опитувалися. Інтерв'ю проводилося українською або російською мовою за вибором респондента.

Після проведення запланованої кількості результативних (повних) інтерв'ю отриманий у вибірці розподіл респондентів за макрорегіоном проживання (Захід, Центр, Південь, Схід – див. деталізацію нижче), типом населеного пункту (міський чи сільський), статтю, віком порівнювався з офіційними джерелами статистики. Респондент під час інтерв'ю повідомляв своє місце проживання до 24 лютого 2022 року, а також нинішнє (на момент інтерв'ю) місце проживання. Ми для подальших процедур використовували місце проживання до 24 лютого 2022 року.

Розподіл всього дорослого населення за макрорегіонами і типом населеного пункту визначався на основі даних Центральної виборчої комісії за результатами парламентських виборів 2019 року (за кількістю зареєстрованих виборців). Статевовікова структура визначалася за даними Державної служби статистики на 1 січня 2021 року. Для приведення структури вибірки у відповідність до структури населення України в цілому були побудовані спеціальні статистичні ваги. Крім цього, ці ваги враховують різну ймовірність потрапляння

різних респондентів до вибірки (залежно від кількості різних мобільних номерів, які має той чи інший респондент).

Склад макрорегіонів такий: *Західний* макрорегіон – Волинська, Рівненська. Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Закарпатська, Хмельницька, Чернівецька області; *Центральний* макрорегіон – Вінницька, Житомирська, Сумська, Чернігівська, Полтавська, Кіровоградська, Черкаська, Київська області, м. Київ, *Південний* макрорегіон – Дніпропетровська, Запорізька, Миколаївська, Херсонська, Одеська області, *Східний* макрорегіон – Донецька, Луганська і Харківська області.

Польовий етап дослідження тривав з 8 до 25 жовтня 2026 року. Загалом в рамках дослідження було проведено 2005 інтерв'ю.

Формально для звичайних обставин статистична похибка вибірки (з імовірністю 0.95 і з дизайн-ефектом 1.3) не перевищує:

- 2.8% для показників, близьких до 50%,
- 2.5% для показників, близьких до 25 або 75%,
- 1.7% для показників, близьких до 10 або 90%,
- 1.2% для показників, близьких до 5 або 95%,
- 0.5% для показників, близьких до 1 або 99%.

Водночас під час опитування у випадку двох запитань (див. Розділ III і Розділ V пункт 1) реалізовувався експеримент, коли респонденту зачитувалася одна з трьох випадково обраних версій запитань. Тому на ці запитання відповідали 656-685 респондентів. Для цих підвибірок формальна для звичайних обставин статистична похибка (з імовірністю 0.95 і з дизайн-ефектом 1.3) не перевищує:

- 4.9% для показників, близьких до 50%,
- 4.3% для показників, близьких до 25 або 75%,
- 3.0% для показників, близьких до 10 або 90%,
- 2.1% для показників, близьких до 5 або 95%,
- 1.0% для показників, близьких до 1 або 99%.

Коментарі до структури звіту

Для регіону і типу населеного пункту проживання використовуються відповіді респондентів щодо того, де вони проживають зараз, тобто на момент проведення інтерв'ю.

У звіті розрахунки округлені до цілих значень. В окремих випадках сума відсотків може не сходитися у рівно 100% (або відповідну групу відповідей) через округлення.

Також при інтерпретації результатів серед окремих категорій (окремі регіони, респонденти з різним рівнем доходу тощо) потрібно враховувати, що оскільки на цю категорію припадає менше респондентів, ніж вибірка загалом, відповідно, похибка для цієї категорії є вищою. Також потрібно враховувати «перетин» між собою деяких соціально-демографічних категорій. Наприклад, серед більш молодих респондентів більше і тих, хто має вищу освіту.

У звіті підготовлений окремий Додаток А, де для кожної категорії, у розрізі яких дані подаються у звіті, наведена кількість респондентів, похибка, а також соціально-демографічний профіль цієї категорії (для повної вибірки в 2005 респондентів).

У Додатку Б наведений опитувальник, де можна ознайомитися з усіма формулюваннями та інструкціями.

Основні результати

РОЗДІЛ ІІ. ПІДТРИМКА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

- Якби зараз відбувався референдум щодо вступу до ЄС, то серед усіх респондентів 64% проголосували би «за», а 14% проголосували би «проти». Решта – не голосували би (переважно) або не визначилися із вибором. Таким чином, серед тих, хто взяв би участь у голосуванні, 82% віддали би свої голоси «за»;
- Разом з цим підтримка вступу до ЄС знизилася за останній час. Ще у травні 2026 року 70% серед усіх респондентів підтримували вступ до ЄС, а до жовтня 2026 року показник знизився до 64%;
- Хоча підтримка вступу до ЄС дещо зменшується із Заходу на Схід (з 69% до 55% у розрахунку до всіх респондентів), але в цілому у всіх регіонах більшість серед усього дорослого населення готові на референдумі підтримати європейську інтеграцію;

РОЗДІЛ ІІІ. ПОЗИТИВНІ І НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО ЄС

- Серед списку із 10 можливих позитивних наслідків вступу до ЄС членство в цій організації передусім асоціюється із свободою для громадян України пересуватися, навчатися і працювати в ЄС (38% зарахували до топ-3 наслідків членства України в ЄС), захистом від повторної російської агресії (38%), економічним добробутом (35%) і верховенством права та незалежним судом (31%). Загалом 93% респондентів бачать принаймні один позитивний наслідок членства в ЄС для України;
- Серед тих, хто на референдумі голосували би «проти», загалом 76% змогли назвати принаймні один позитивний наслідок членства в ЄС. Серед тих, хто не

голосував би на референдумі – 92% змогли назвати принаймні один позитивний наслідок членства в ЄС;

- Серед списку із 7 можливих негативних наслідків вступу до ЄС членство в цій організації передусім асоціюється із нав'язливою політичною коректністю, нав'язуванням українцям невластивих їм цінностей та правил (35%), бюрократією, довгим процесом ухвалення рішень (34%) та обмеженням суверенітету України, втручанням у внутрішні справи з боку ЄС (30%). Далі йдуть імміграція в Україну людей з культурно відмінних країни (25%) і виїзд українців закордон (20%);
- Серед тих, хто на референдумі підтримав би вступ до ЄС, загалом 83% назвали принаймні один негативний наслідок. Найчастіше (на першому місці) мова йшла про бюрократію і нав'язування невластивих цінностей і правил, а далі (на другому місці) – про імміграцію в Україну, обмеження суверенітету і виїзд українців закордон;

РОЗДІЛ IV. СТАВЛЕННЯ ДО ПРОВЕДЕННЯ СКЛАДНИХ РЕФОРМ ДЛЯ ВСТУПУ ДО ЄС

- 74% респондентів вважають, що навіть якщо реформи для вступу до ЄС не підтримуються більшістю населення, то їх усе одно треба проводити, і лише 18% вважають, що тоді від них треба відмовитися (навіть якщо це ставить під сумнів європейську інтеграцію);
- У випадку реформ, що можуть суперечити тому, як забезпечується національна безпека, 66% говорять про продовження реформ і 25% – що від таких реформ треба відмовлятися;
- І відносно найменше прихильників продовження реформування, якщо реформи не відповідають культурним традиціям українців. У такому разі 57% підтримують проведення реформ, але 33% виступають проти них;
- Серед тих, хто підтримає вступ України до ЄС на референдумі, більшість вважають, що реформи треба проводити незалежно від усіх досліджуваних складнощів чи проблем (від 71% у випадку культурних традицій до 87% у випадку непопулярності серед населення). Серед тих, хто голосував би «проти» на референдумі, думки розділилися порівну у випадку непопулярності серед населення, але разом із цим більшість вважають, що треба відмовлятися від реформ, якщо вони суперечать національній безпеці та / або не відповідають культурним традиціям;
- Складніша ситуація з тими, хто не голосує (респондентів, які не визначилися, недостатньо у вибірці для статистично надійного аналізу, тому ми їх не наводимо). Так, серед них у разі непопулярних серед населення реформ обидві точки зору (продовжити реформи чи відмовитися) популярні, але перевага на

боці тих, хто вважає, що їх треба все ж проводити. Подібна ситуація і з національною безпекою – невелика, але перевага на користь тих, хто вважає, що їх треба проводити (хоча багато і противників). А от у випадку реформ, що суперечать культурним традиціям, навпаки, трохи більше тих, хто говорить про відмову від реформ;

РОЗДІЛ V. ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ І ПРИВАТНОСТІ

- 89% респондентів відповіли, що їм важливо, щоб їхні персональні дані і приватність були захищені. Причому з них 64% відповіли, що це саме «дуже» важливо (для решти 25% це «скоріше» важливо);
- Водночас на запитання про довіру українським державним установам у захисті персональних даних 55% відповіли, що довіряють їм, а 42% відповіли, що не довіряють;

РОЗДІЛ VI. УКРАЇНЦІ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

- У випадку українців, які опинилися на окупованих з 2022 року територіях, 74% мають умовно позитивне сприйняття (вважають їх заручниками життєвих обставин або заручниками окупаційних сил). Мають умовно негативне сприйняття – 16% (вважають їх пристосуванцями, пасивними прихильниками «русского мира» чи зрадниками). Порівняно з 2023 роком ставлення не змінилося;
- У випадку мешканців територій Донеччини і Луганщини, окупованих в 2014-2015 роках, 62% мають умовно позитивне сприйняття, а 25% – умовно негативне. Порівняно з 2023 роком з 51% до 62% стало більше тих, хто має умовно позитивне сприйняття (а частка тих, хто має умовно негативне сприйняття, знизилася з 37% до 25%);
- У випадку мешканців Криму 61% мають умовно позитивне сприйняття, а 26% – умовно негативне. Порівняно з 2023 роком з 48% до 61% стало більше тих, хто має умовно позитивне сприйняття (а частка тих, хто має умовно негативне сприйняття, знизилася з 38% до 26%);
- Респондентам зачитувався перелік з 7 можливих дій, до яких Україна може вдаватися щодо людей, які опинилися на тимчасово окупованій території. Найчастіше респонденти обирали варіанти, які вказують, що Україна має підтримувати людей в окупації. Так, 38% обрали варіант, що треба розробити державну програму стимулювання їхнього переїзду на підконтрольну Україні територію, і 38% обрали варіант, що потрібно підтримувати дітей, щоб ті виїжджали вчитися на підконтрольну Україні територію. Далі йдуть варіанти, що треба розробити освітні та інформаційні програми для їхньої підтримки (17%) і

розробити політику різноманітної підтримки, в тому числі фінансової (17%). Найрідше респонденти обирали варіанти з покаранням українців в окупації. Так, 7% говорили, що більшість має бути засуджена за колаборацію, 6% – що мають бути обмеження в правах, 3% – що їх треба позбавити громадянства України;

- Якщо згрупувати відповіді, то більшість респондентів – 66% – обирали лише відповіді, які свідчать, що людей в окупації треба підтримувати. Обирали лише відповіді, які передбачають покарання – лише 7%. Ще 9% обирали і ті, і ті відповіді;
- Навіть серед тих, хто має умовно негативне сприйняття людей, які опинилися в окупації, близько половини і більше говорять, що Україна має їх підтримувати (якщо рахувати і тих, хто «лише» давав такі відповіді, і тих, хто говорив і про підтримку, і про покарання).

Розділ І. Правозахисний вимір соціологічного опитування щодо євроінтеграції[1]

Це дослідження «Вступ до ЄС та права людини: підтримка й розуміння умов» проведене Київським міжнародним інститутом соціології (КМІС) на замовлення Центру громадянських свобод в жовтні 2026 року.

Осінь 2026 року стала для європейської інтеграції України моментом переходу від декларацій до реальних переговорів. Після того як 12 червня всі держави-члени погодили старт, 15 червня було відкрито перший переговорний кластер «Основи», а 14 липня — кластер «Зовнішні відносини»[2]. Згодом, 13 жовтня, до них додалися кластери «Внутрішній ринок» і «Конкурентоспроможність та інклюзивне зростання»; решту Європейська комісія вважає готовими до відкриття[3]. У звіті про розширення від 4 листопада Комісія зарахувала Україну до чотирьох країн із найбільшим поступом, водночас нагадавши: щоб завершити переговори до кінця 2028 року, реформи доведеться прискорити[4].

Для правозахисного прочитання цього дослідження важливими є два зауваження. По-перше, мешканців ТОТ не опитували, тож дані про ставлення до людей в окупації є поглядом вільної України на тих, хто опинився по той бік фронту, а не їхнє самосприйняття. По-друге, поза вибіркою залишилися ті, хто виїхав за кордон після 24 лютого 2022 року. Це мільйони людей, для яких свобода пересування в ЄС уже стала повсякденням і які вже живуть в ЄС. Це матиме велике значення у випадку проведення виборів чи референдумів, де співвідношення відповідей буде відповідно іншим й це дослідження не дозволяє це точно визначити.

---

[1] Підготовлено Володимиром Яворським, програмним директором Центру громадянських свобод.
[2] Україна відкриває перший кластер переговорів про вступ до ЄС // Урядовий портал. 2026. 12 черв. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-vidkryvaie-pershyi-klaster-perehovoriv-pro-vstup-do-ies; Україна та Євросоюз офіційно відкрили перемовини за Кластером 6 «Зовнішні відносини» // Урядовий портал. 2026. 14 лип. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-ta-ievrosoiuz-ofitsiino-vidkryly-peremovyny-za-klasterom-6-zovnishni-vidnosyny
[3] European Commission. Ukraine 2026 Report: Communication on EU enlargement policy. Brussels, 4.11.2026. URL: https://euneighbourseast.eu/wp-content/uploads/2026/11/ukraine-report-2026.pdf (далі – Ukraine 2026 Report).
[4] 2026 Enlargement Package shows that reform commitment delivers progress towards EU membership // Delegation of the European Union to Ukraine. 2026. 4 Nov. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/2026-enlargement-package-shows-reform-commitment-delivers-progress-towards-eu-membership_en; EU Enlargement Package: Ukraine Report 2026 // EU Neighbours East. 2026. URL: https://euneighbourseast.eu/news/publications/eu-enlargement-package-ukraine-report-2026/

ПІДТРИМКА ВСТУПУ: БІЛЬШІСТЬ БЕЗ КОЛИШНЬОЇ БЕЗЗАПЕРЕЧНОСТІ

Дослідження показало, що більшість (понад 60%) підтримують вступ до ЄС. Цей показник зменшився у порівнянні з попередніми роками. Підтримка вступу знижується.

Однак не варто одразу говорити про збільшення табору «євроскептиків». На нашу думку, мова йде швидше про зростання втоми людей та збільшення кількості тих, хто найбільше втратив через війну й через це найменше відчуває себе дотичним до європейського майбутнього.

Дослідники вже зазначали, що конкретнішою і політизованішою стає інтеграція, то швидше «дозвільний консенсус» поступається «обмежувальному дисенсусу», а підтримка, що спиралася на ідентичність, стає умовною[5]. Певна ейфорія та єдність 2022 року поступово поступається буденності відтермінування реформ і реальних витрат під час війни. Крім того, й в інших країнах відсоток підтримки поступово знижувався на фоні просування вступу. Можна також припустити, що підтримка євроінтеграційних реформ та загалом вступу є дуже залежними від того, наскільки справді реальною є перспектива вступу до ЄС[6]. При загальній втомі й складнощах війни складно втримувати оптимізм щодо вступу й вважати його реалістичним, а відповідно вартим зусиль.

ЧОГО УКРАЇНЦІ ЧЕКАЮТЬ ВІД ЄВРОПИ: БЕЗПЕКИ, МОБІЛЬНОСТІ ТА СПРАВЕДЛИВОСТІ

Принаймні один позитивний наслідок членства назвали 93% опитаних. Найчастіше це:

1) свобода пересуватися, навчатися і працювати в ЄС (38%);
2) захист від повторної російської агресії (38%);
3) економічний добробут (35%);
4) верховенство права і незалежний суд (31%).

Вищі стандарти прав і свобод людини згадали 15%, свободу слова — 14%, права людей з інвалідністю — 13%, зміцнення демократії — 11%, права національних меншин і мовних спільнот — лише 4%. Навіть серед противників вступу 76% бачать бодай одну перевагу членства. Ця ієрархія загалом підтверджує «утилітарну» модель підтримки інтеграції, описану М. Ґейбелом (M. Gabel): люди оцінюють членство крізь призму очікуваних вигод[7]. Але з невеликою відмінністю, бо верховенство права все таки

---

[5] Hooghe L., Marks G. A Postfunctionalist Theory of European Integration: From Permissive Consensus to Constraining Dissensus // British Journal of Political Science. 2009. Vol. 39, No. 1. P. 1–23. DOI: 10.1017/S0007123408000409.

[6] Див. наприклад тут, де пов'язується успіх реформ у країнах-кандидатах із реалістичністю перспективи членства: Schimmelfennig F., Sedelmeier U. Governance by conditionality: EU rule transfer to the candidate countries of Central and Eastern Europe // Journal of European Public Policy. 2004. Vol. 11, No. 4. P. 661–679. DOI: 10.1080/1350176042000248089.

[7] Gabel M. Public Support for European Integration: An Empirical Test of Five Theories // The Journal of Politics. 1998. Vol. 60, No. 2. P. 333–354.

зберігає вплив й значення. Верховенство права (обрало 31%, а серед людей з вищою освітою 44%) — це водночас і цінності й інституції. У ньому відлунює запит на справедливість, що живить українське громадянське суспільство щонайменше від Революції Гідності або й навіть від Помаранчевої Революції.

Дещо може дивувати перше місце позиції з можливістю переїзду до країн ЄС, зокрема, для дітей у контексті навчання й роботи в ЄС. Особливо на фоні виїзду з 2022 року понад 4 млн українців до ЄС. Можливо це пов'язано із невизначеним майбутнім для самої України, а ЄС в цій ситуації виглядає більш прогнозованим для майбутніх поколінь. Хоча таке припущення є доволі дискусійним. З іншого боку, Україна як член ЄС очевидно стане більш привабливою, наприклад, для мешканців тимчасово окупованих територій, оскільки це асоціюється з кращою роботою та освітою.

Скромні 15% для прав людини не означають, що права неважливі: імовірніше, у масовій свідомості їх має гарантувати власна держава й це не очікується саме від процесу євроінтеграції та ЄС. Хоча ЄС має великі важелі впливу на органи влади України для покращення ситуації з правами людини. Від Європи ж більшою мірою чекають того, чого бракує найгостріше: добробуту, безпеки та незалежного суду.

Одним із показових результатів дослідження є високий рівень довіри до Європейського Союзу як майбутнього гаранта дотримання прав людини в Україні. Попри те, що лише 15% респондентів вважають вищі стандарти прав людини одним із трьох найважливіших позитивних наслідків членства, 68% зазначили, що довіряли б ЄС у забезпеченні цих стандартів після вступу України. Водночас лише 14% висловили повну довіру.

Така відмінність може свідчити про те, що права людини не обов'язково сприймаються громадянами як окрема перевага євроінтеграції, але залишаються важливим елементом очікувань щодо європейських інституцій. Разом із тим членство в ЄС не замінює відповідальності національних органів за забезпечення прав людини, а створює додаткові правові та інституційні механізми їхнього захисту у сферах застосування права ЄС.

Особливої уваги потребують надзвичайно малі 4% для прав меншин. Повага до прав людини, зокрема прав осіб, які належать до меншин, є засадничою цінністю Союзу (ст. 2 Договору про ЄС) і умовою членства (ст. 49)[8]. Тема була політизована двосторонніми державними суперечками і, схоже, сприймається як зовнішня вимога, хоча Комісія констатує, що правова база захисту меншин в Україні загалом сформована, і наголошує передусім на послідовному виконанні оновленого плану дій[9]. Для України права

[8] Consolidated version of the Treaty on European Union. Art. 2, 49 // EUR-Lex. URL: https://europam.eu/data/mechanisms/FOI/FOI%20Laws/European%20Union/1.%20TEU%20and%20TFEU_ENG,%20consolidated%202016.pdf.

[9] Ukraine 2026 Report (розділ 23 «Судова влада та основоположні права»).

меншин і корінних народів не є поступкою сусідам, а є захистом і кримських татар, і кожного громадянина, який може належати до меншості в певних ситуаціях. Видається, що це питання потребує додаткової комунікації влади з суспільством.

Важливо також підкреслити, що права людини найчастіше якраз захищають меншість і часто більшість може не сприймати це. Однак ці права якраз захищають від свавілля більшості, а тому повинні забезпечуватися незалежно від думок чи очікувань більшості. Це не простий процес в умовах електоральної демократії, що підкреслює комунікаційну важливість супроводу реформ.

Хорошим прикладом можна згадати впровадження заборони смертної кари в Україні. У 90-х роках понад 60 % людей були прихильниками смертної кари і цим уряд пояснював довгий час причини відмови від цього покарання. Однак для вступу до Ради Європи потрібен був щонайменше мораторій на її застосування. Тоді Конституційний суд України прийняв рішення про неконституційність смертного покарання, а через декілька років це покарання було просто виключено з Кримінального кодексу, коли ухвалювали новий кодекс. Фактично її заборона сталася всупереч суспільній думці. Однак з цього часу в Україні зменшувалася кількість прихильників смертної кари й в дослідженнях останніх років їх вже було лише від 29 до 44%. Це показує, що впровадження певних стандартів прав людини, навіть в якийсь момент не популярних, може згодом змінювати суспільну думку через невиправдання очікуваних загроз.

Саме тому для ЄС впровадження захисту меншин є одним з ключових елементів демократії й тому це є необхідною умовою для вступу в ЄС.

НЕГАТИВИ ДЛЯ ВСТУПУ: «ЧУЖІ ЦІННОСТІ», БЮРОКРАТІЯ І СУВЕРЕНІТЕТ

Принаймні один негативний наслідок членства назвали 84% респондентів, зокрема 83% прихильників вступу:

1) «нав'язлива політична коректність, нав'язування невластивих цінностей і правил» (35%);
2) бюрократія (34%);
3) обмеження суверенітету (30%);
4) імміграція з культурно відмінних країн (25%);
5) виїзд українців за кордон (20%).

Серед противників вступу домінують страхи щодо суверенітету (49%) і цінностей (48%); занепокоєння щодо втрати суверенітету частіше висловлюють мешканці Півдня (36%) і Сходу (38%).

Те, що ризики бачить переважна більшість прихильників вступу, є, на нашу думку, ознакою не наївного, а зрілого європеїзму. Побоювання бюрократії знайомі і державам-членам, а суверенітетні занепокоєння країни, яка воює саме за суверенітет,

зрозумілі, хоча малим і середнім державам членство в ЄС радше додає, ніж забирає здатності обстоювати власні інтереси.

Найбільш значущий для прав людини — це страх «чужих цінностей». Він не маргінальний: його поділяють і 32% прихильників вступу. На нашу думку, у ньому варто розрізняти щонайменше два шари. Перший — реальні розбіжності щодо окремих питань: у 2025 році 78% українців погоджувалися, що ЛГБТ повинні мати такі самі права, як інші громадяни, але щодо зареєстрованих цивільних партнерств суспільство розділене: 30% «за», 35% «проти», ще 30% байдужі[10]. Комісія ж констатує, що одностатеві пари досі не мають правового визнання попри рішення Європейського суду з прав людини у справі «Маймулахін і Марків проти України»[11]. Другий шар — ідеологічна конструкція: російська держава зробила захист «традиційних цінностей» стратегічним пріоритетом національної безпеки, назвавши серед загроз їм, зокрема, дії США та інших «недружніх» держав[12]. Респондент, який боїться «нав'язаних цінностей», може мимоволі відтворювати саме цю рамку. Відповіддю не може бути заперечення розбіжностей: переконливіше показувати, що ядро «європейських цінностей» — це гідність, рівність, заборона дискримінації, котрі вже закріплені в Конституції України[13] та в зобов'язаннях за Європейською конвенцією з прав людини, які Україна має незалежно від членства в ЄС. Ці цінності не «імпортуються», вони вже наші. Очевидно, що ці питання потребують подальшої суспільної дискусії, але швидше за все вони й далі будуть підігріватися політиками для збільшення власних політичних дивідендів, незважаючи на можливу шкоду при цьому.

---

[10] Сприйняття ЛГБТ людей та їх прав в Україні: вересень 2025 року : аналітичний звіт / КМІС на замовлення ГО «Наш світ». Київ, 2025. URL: https://gay.org.ua/publications/AReport_NashSvit_21Oct2025.pdf

[11] Ukraine 2026 Report (розділ 23); ЄСПЛ. Maymulakhin and Markiv v. Ukraine, заява № 75135/14, рішення від 1 червня 2023 р., https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_i96#Text

[12] Указ Президента Российской Федерации от 09.11.2022 № 809 «Об утверждении Основ государственной политики по сохранению и укреплению традиционных российских духовно-нравственных ценностей». URL: https://consultant.ru/document/cons_doc_law_430906

[13] Конституція України. Ст. 3, 21, 24, https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text

ЦІНА РЕФОРМ

Загалом більшість підтримує проведення необхідних реформ, навіть якщо вони не надто популярні.

Готовність більшості підтримувати євроінтеграційні реформи навіть за наявності суспільних суперечностей є позитивним сигналом. Водночас фундаментальні права людини не можуть залежати виключно від суспільної підтримки. Заборона дискримінації, захист від катувань, право на справедливий суд та інші основоположні гарантії є юридичними зобов'язаннями держави, а не предметом політичної доцільності. Тому суспільна комунікація має не лише підвищувати підтримку реформ, а й пояснювати їхню обов'язковість і значення для захисту кожної людини.

Відповіді в цій частині на нашу думку можна інтерпретувати таким чином, що дуже важливим є те, як подаються суспільству ті чи інші реформи. Можна згадати класичний ефект рамкування, описаний А. Тверскі та Д. Канеманом[14]: різниця між 74% і 57% виникає лише від того, як описано «ціну» реформ. Результати демонструють, наскільки суттєво підтримка реформ може залежати від того, через які суперечності їх представляють суспільству.

Якщо реформи у сфері прав людини щодо законодавства про злочини на ґрунті нетерпимості й про цивільні партнерства, які Комісія зараховує до невідкладних, та подальше узгодження антидискримінаційних норм із правом ЄС[15] подавати як «антитрадиційні», то третина суспільства воліла б відмовитися від них навіть ціною вступу. Якщо ж говорити про них як про захист гідності і безпеки кожної людини, рамка, сприйняття та відповідно відношення змінюється.

«Безпекова» рамка в умовах війни є найсильнішим вето для реформ. Але європейські стандарти не заперечують безпеку, а вимагають, щоб обмеження прав були необхідними й пропорційними. Обмеження воєнного стану Комісія оцінює як загалом пропорційні, проте радить і надалі перевіряти їх на відповідність цим тестам[16]. Але це пояснює, наприклад, постійні відкладання реформ СБУ та органів правопорядку.

ПРИВАТНІСТЬ: ЗАПИТ НА ЗАХИСТ ВИПЕРЕДЖАЄ ДОВІРУ

Захист персональних даних і приватності важливий для 89% опитаних, причому для 64% — «дуже»; серед молоді 18-29 років таких 74%. Водночас державним установам у тому, що вони належно захищають персональні дані, довіряють 55% (цілком — лише 12%), не довіряють 42%. Найкритичніше налаштовані люди віком 30-59 років.

---

[14] Tversky A., Kahneman D. The Framing of Decisions and the Psychology of Choice // Science. 1981. Vol. 211, No. 4481. P. 453–458. DOI: 10.1126/science.7455683.
[15] Ukraine 2026 Report (розділи 19, 23).
[16] Ukraine 2026 Report (розділ 23).

Відмінність у 34% між вагомістю приватності й довірою до держави має інституційні причини[17]. Чинний закон про захист персональних даних ухвалено у 2010 році, ще до Загального регламенту ЄС про захист даних. Він не відповідає європейським стандартам, морально застарів і фактично не гарантує захисту персональних даних на практиці. Нову редакцію (законопроєкт № 8153[18]) парламент підтримав у першому читанні 20 листопада 2024 року, але й у середині 2026 року її ще доопрацьовували, а створення незалежного наглядового органу залишалося зобов'язанням у межах кластера «Основи»[19]. Комісія оцінює правову базу і спроможність нагляду як недостатні: Уповноважений з прав людини може лише виявляти порушення та ініціювати провадження, тоді як стандарти ЄС, зокрема ст. 8 Хартії основоположних прав ЄС, вимагають незалежного нагляду з реальними повноваженнями. Як бачимо, навіть довіра до держави видана більшою мірою авансом без реальної оцінки й розуміння рівня захищеності персональних даних. При цьому суспільний запит щодо приватності доволі великий.

Тим часом держава розбудовує інтегровані масиви персональних даних, а кількість баз даних стрімко росте. Держава збирає багато інформації про людей, а докладних правил зберігання та використання цих даних немає. Закон про Єдину інформаційну систему соціальної сфери[20], чинний з 27 травня 2026 року, об'єднує понад три десятки реєстрів і передбачає «соціальну історію» кожної особи[21]. Фахові медіа звертали увагу на обмін даними з реєстром військовозобов'язаних «Оберіг», медичною системою, даними про перетин кордону, податки і майно[22]. Без незалежного контрольного органу така інтеграція та безконтрольне використання персональних даних примножує ризики. Під час війни приватність — це питання безпеки: витік даних може коштувати свободи або життя, особливо тим, чиї рідні залишаються в окупації або рідним військових.

ЛЮДИ В ОКУПАЦІЇ: ВІД ПІДОЗРИ ДО СОЛІДАРНОСТІ

На перший погляд ця частина опитування не про євроінтеграцію. Однак, на нашу думку, політика щодо людей в окупації буде одним з найбільш важливих чинників для суспільно-політичного розвитку України, оскільки там проживають декілька мільйонів

---

[17] Див. більш детальний огляд проблем та шляхів їх вирішення в рамках євроінтеграції на сайті Мапи євроінтеграції з прав людини: https://eurointegration.ccl.org.ua/povaga-do-pryvatnogo-zhyttya/

[18] https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/40707

[19] В Україні мають створити нову інституцію із захисту персональних даних: чому це важливо, https://zmina.info/news/v-ukrayini-mayut-stvoryty-novu-instytucziyu-iz-zahystu-personalnyh-danyh-chomu-cze-vazhlyvo/

[20] https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4607-20#Text

[21] Реформа соціальної сфери – 2026: з 27 травня запрацював Закон № 4607-IX // Дебет-Кредит. 2026. URL: https://news.dtkt.ua/labor/social-protection/111489-reforma-socialnoyi-sferi-2026-z-27-travnia-zapraciuvav-zakon-4607-ix

[22] У Раді заблокували підписання закону про збір персональних даних громадян з усіх реєстрів до Єдиної системи соціальної сфери // Судово-юридична газета. 2025. URL: https://sud.ua/uk/news/publication/341703-v-rade-zablokirovali-podpisanie-zakona-o-sbore-personalnykh-dannykh-grazhdan-iz-vsekh-reestrov-v-edinuyu-sistemu-sotsialnoy-sfery

виборців. Ця політика також матиме значення для перспектив збереження «українськості» окупованих територій й можливостей повернення цих територій в майбутньому.

Запитання про те, ким є більшість громадян України, що залишаються на ТОТ, сформульовано так само, як у дослідженні ОПОРИ 2023 року, що дає можливість порівняння.[23]

Ставлення до людей на територіях, окупованих після 2022 року, стабільно співчутливе, а до мешканців «старих» окупованих територій (окупованих з 2014 року) помітно потеплішало. «Зрадниками» більшість людей в окупації вважають лише 3–7% опитаних, а найбільшу емпатію виявляє молодь: серед 18–29-річних позитивне сприйняття мешканців територій, окупованих після 2022 року, сягає 86%. Утім, кожен четвертий досі сприймає цих людей негативно й стигма минулого десятиліття не зникла.

Теза про «заручників» щодо мешканців окупованих територій відповідає задокументованій реальності. За даними Управління Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ) у грудні 2025-травні 2026 року на окупованій території тривали обмеження свободи вираження поглядів, катування, свавільні затримання, порушення права на справедливий суд, примусовий призов осіб, що перебувають під захистом, заборона українських навчальних програм і примусові «військово-патріотичні» заняття[24]. Незалежна міжнародна комісія з розслідування щодо України у березні 2026 року кваліфікувала депортацію і примусове переміщення українських дітей та їхні насильницькі зникнення як злочини проти людяності; із 1205 досліджених випадків близько 80% дітей досі не повернулися[25]. Указом президента РФ мешканців ТОТ без російських паспортів прирівняно до «іноземців», які мали «легалізуватися» до 10 вересня 2025 року або підлягали видворенню[26].

Міжнародне гуманітарне право (МГП) забороняє примусові переміщення і депортації осіб, що перебувають під захистом, примус до служби у збройних силах окупанта і навіть агітацію за «добровільний» вступ до них (ст. 49 і 51 IV Женевської конвенції), а також примус населення до присяги ворожій державі (ст. 45 Гаазького положення 1907

---

[23] Ставлення українців до тих, хто залишився на ТОТ, — результати дослідження ОПОРИ // Громадянська мережа ОПОРА. 2023. URL: https://oporaua.org/viyna/stavlennya-ukrayinciv-do-tih-hto-zalishivsya-na-TOT-24870.

[24] UN report details increase in civilian deaths amid systematic strikes on energy facilities // United Nations Ukraine. 2026. 29 June. URL: https://ukraine.un.org/en/node/318395

[25] UN Commission concludes that deportation and forcible transfer of Ukrainian children by Russian authorities, as well as enforced disappearances, amount to crimes against humanity // United Nations Ukraine. 2026. 12 March. URL: https://ukraine.un.org/en/node/311741; Eighty percent of deported or forcibly displaced Ukrainian children remain in Russia: UN Commission // ZMINA. 2026. URL: https://zmina.info/en/news-en/eighty-percent-of-deported-or-forcibly-displaced-ukrainian-children-remain-in-russia-un-commission/

[26] Депортація або паспорт РФ: сьогодні спливає термін путінського указу для українців на ТОТ // Kyiv Post. 2025. 10 верес. URL: https://www.kyivpost.com/uk/post/59742

року)[27]. МЗС України наголошує, що вимушене отримання російського паспорта не змінює статусу громадянина України[28], а Єврокомісія закликає приділити особливу увагу захисту українців на ТОТ, насамперед дітей, народжених в окупації, яких примушують приймати російське громадянство[29].

Чого ж суспільство очікує від держави? Насамперед підтримки: по 38% обрали державну програму стимулювання переїзду на підконтрольну територію і підтримку дітей, щоб вони виїжджали туди навчатися, по 17% — освітні та інформаційні програми і політику різноманітної, зокрема фінансової, підтримки. Каральні варіанти обирали рідко: засудити більшість за колабораційну діяльність — 7%, обмежити в правах — 6%, позбавити громадянства — 3%. У згрупованому вигляді 66% обрали лише заходи підтримки, 9% — і підтримку, і покарання, 7% — лише покарання; серед молоді частка «лише підтримки» сягає 78%. Навіть серед тих, хто сприймає людей в окупації негативно, понад половина обирає заходи підтримки окремо або поряд із покаранням.

Тут громадська думка виявляється ближчою до МГП, ніж кримінально-правова політика держави. За даними Центру прав людини ZMINA, станом на кінець 2025 року в реєстрі судових рішень було 3103 вироки за ст. 111-1 Кримінального кодексу («Колабораційна діяльність»). За кількома частинами статті понад 80% справ розглянуто заочно. Суди нерідко вважають достатнім сам факт обіймання посади, не досліджуючи реальних функцій, а саме перебування на окупованій території вже може бути доказом добровільності. Стандарти МГП застосовуються недостатньо[30]. Водночас IV Женевська конвенція допускає, що окупант може примушувати цивільних, старших 18 років, до роботи, необхідної для комунальних служб, харчування чи охорони здоров'я населення[31], тож переслідування за таку працю розмиває межу між виживанням і співучастю. Коли засудити «більшість» хочуть лише 7% громадян, закон, що потенційно криміналізує повсякденні стратегії виживання, втрачає суспільну опору. Тому потрібно змінювати законодавство щодо відповідальності за колаборацію і це не «м'якість до колаборантів», а узгодження правосуддя з МГП і моральною інтуїцією суспільства: відповідальність за реальні злочини, а не за те, що людина залишилася вдома.

---

[27] Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War. Geneva, 12 August 1949. Art. 49, 51 // ICRC IHL Databases. URL: https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/gciv-1949/article-51; Положення про закони і звичаї війни на суходолі (додаток до IV Гаазької конвенції 1907 р.). Ст. 45.

[28] Україна не змінить ставлення до людей в окупації, яких змусили взяти паспорти Росії – МЗС // LIGA.net. 2025. 21 берез. URL: https://news.liga.net/ua/all/news/ukraina-ne-zminyt-stavlennia-do-liudey-v-okupatsii-iakykh-zmusyly-vziaty-pasporty-rosii-mzs

[29] Ukraine 2026 Report (розділ 23).

[30] Депутат Д., Синюк О., Демура М. Чотири роки «превенції». Які проблеми залишаються у практиці притягнення до відповідальності за колабораційну діяльність у 2025 році? / за ред. А. Луньової. Київ : Центр прав людини ZMINA, 2026. 80 с. URL: https://zmina.ua/wp-content/uploads/sites/2/2026/04/colab_web_ukr.pdf

[31] Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War. Art. 51 (2) // ICRC IHL Databases. URL: https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/gciv-1949/article-51

Запит на програми переїзду й освіти для молоді резонує і з тематичною доповіддю УВКПЛ про примусові переміщення з ТОТ: переміщені звідти люди стикаються в Україні з проблемами в документах, невизнанням освіти й трудового стажу, обмеженим доступом до компенсацій за житло, а мирні переговори, на думку УВКПЛ, мають враховувати їхнє добровільне, безпечне і гідне повернення[32]. Результати опитування дають демократичну легітимність тому, щоб звільнення цивільних, які тримаються в неволі в РФ, повернення депортованих дітей і гарантії прав мешканців ТОТ були в центрі будь-якого переговорного процесу.

ВИСНОВКИ

1) **Європейський вибір стійкий, але вже не самоочевидний.** Спад підтримки з 70% до 64% свідчить радше про втому від невизначеності та сумніви в щирості обох сторін, ніж про відмову від Європи. Польський досвід показує, що «переговорний спад» минає, коли перспектива членства залишається достовірною, а уряд виконує зобов'язання й підтримує це реформами.
2) **Зростає важливість комунікаційної політики держави щодо вступу в ЄС.** Суспільні настрої повинні підтримуватися й важливо не протиставляти реформи євроінтеграції певним суспільно важливим інтересам, зокрема, в контексті культури та безпеки.
3) **Права людини варто пояснювати як «наше», а не «нав'язане».** Саме «культурна» рамка найсильніше підриває готовність до реформ, тож аргумент про те, що гідність, рівність і недискримінація вже закріплені в Конституції та міжнародних зобов'язаннях України, переконливіший за посилання на «вимоги Брюсселя».
4) **Реформи з високим суспільним запитом є першочерговими.** Приватність важлива для 89% громадян, а незалежного органу із захисту даних досі немає; новий закон і незалежний регулятор водночас наблизять Україну до ЄС і зміцнять довіру до держави. Теж саме стосується судової реформи та реформи прокуратури.
5) **Політика щодо людей в окупації має спиратися на міжнародне гуманітарне право (МГП) і на солідарність, яку демонструє суспільство:** зміна ст. 111-1 КК, програми переїзду і навчання для молоді з ТОТ, недискримінація переміщених осіб, пріоритет звільнення цивільних і повернення дітей у будь-яких переговорах.
6) **Групи з нижчою підтримкою вступу до ЄС треба не «переконувати», а включати** у політики відновлення і публічний діалог про Європу й спільне майбутнє.

[32] Forced displacement from territory of Ukraine occupied by the Russian Federation: forcible transfer and deportation, barriers to return, and the rights of internally displaced persons (24 February 2022 – 31 December 2025) / OHCHR. 2026. 20 March. URL: https://ukraine.un.org/en/312299-forced-displacement-territory-ukraine-occupied-russian-federation-forcible-transfer-and

Опитування жовтня 2026 року показує суспільство, яке не ідеалізує Європу, але й не відмовляється від неї. Яке готове платити ціну реформ, коли розуміє їхній сенс і яке, попри війну, здебільшого бачить у людях по той бік фронту не ворогів, а заручників. Саме це, а не лише геополітика, є найміцнішим фундаментом європейської інтеграції України.

Розділ ІІ. Підтримка європейської інтеграції

Спочатку респондентам ставилося запитання, як би вони проголосували на гіпотетичному референдумі щодо вступу до ЄС. КМІС ставить це запитання понад 20 років і тому, крім, власне, поточних настроїв, ми можемо оцінити динаміку, зокрема, за останній період.

Як можна бачити на графіку нижче, по-перше, більшість українців підтримали би вступ до ЄС на референдумі. Так, серед усіх респондентів 64% проголосували би «за», а «проти» – 14% (решта – не голосували б або не визначилися). Серед тих, хто взяв би участь у голосуванні, 82% віддали би свої голоси «за».

Утім, по-друге, ми спостерігаємо зниження підтримки вступу до ЄС. Після сплеску підтримки в 2022 році до 81% (у розрахунку до всіх респондентів), далі до травня 2026 року показник тримався в межах 68-72%. **Ще в травні 2026 року 70% серед усіх респондентів голосували б «за» («проти» – 10%), а вже у серпні-вересні в опитуванні КМІС показник знизився до 65%. Зараз, у жовтні, він 64%** (різниця з серпнем-вереснем у межах статистичної похибки, але це нове опитування, яке підтверджує тренд, зафіксований раніше). Водночас з травня до жовтня з 10% до 14% стало більше саме противників вступу.

Графік ІІ.1 Уявіть, будь ласка, що зараз відбувається референдум з питання, чи вступати Україні до Європейського Союзу. Ви можете проголосувати за вступ до цього союзу, проти вступу або утриматися – не брати участі у голосуванні. Який Ваш вибір?

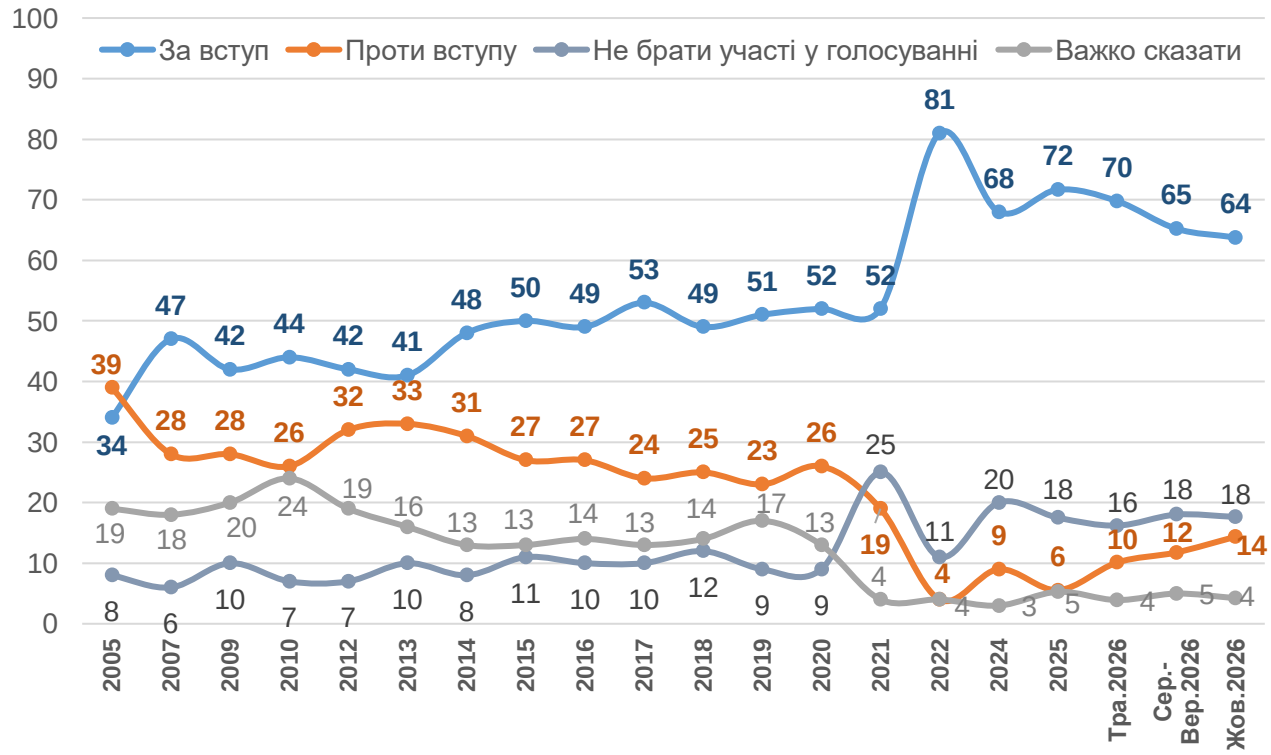

Окремо доцільно додати, що у травні 2026 року КМІС проводив опитування на замовлення Ukraine2EU та у співпраці з Офісом Віцепрем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України, де респондентам, які на референдумі готові були голосувати «за», ставилося додаткове запитання «Наскільки сильно Ви підтримуєте вступ України до ЄС?». Так, серед тих, хто відповів «за» (якщо їх рахувати за 100%), менше половини (44%) відповіли, що підтримують «дуже сильно». Ще 46% дали менш упевнену відповідь «скоріше сильно». А для решти 10% не дуже важливо[33].

У таблиці нижче дані наведені у розрізі окремих соціально-демографічних категорій населення. Доцільно звернути увагу, що хоча підтримка вступу до ЄС дещо зменшується із Заходу на Схід (з 69% до 55%), але в цілому у всіх регіонах більшість серед усього дорослого населення готові на референдумі підтримати європейську інтеграцію.

Серед іншого доцільно звернути увагу, що підтримка вступу до ЄС вища серед: чоловіків (69% порівняно із 59% серед жінок), не-ВПО (65% порівняно із 51% серед респондентів-ВПО), респондентів з вищою освітою (70% порівняно із 60% серед респондентів із середньою спеціальною або професійно-технічною освітою та 57% серед респондентів з повною середньою або нижчою освітою), українськомовних респондентів (69% порівняно із 60% серед респондентів, які вдома спілкуються обома мовами, та 49% серед російськомовних респондентів), респондентів, із середнім і високим достатком (відповідно, 67% і 70% порівняно із 57% серед респондентів із низьким достатком).

У цілому, серед усіх категорій частка тих, хто готовий голосувати «за», вища за частку тих, хто голосував би «проти».

Таблиця II.1 Голосування на референдумі щодо вступу до ЄС у розрізі окремих соціально-демографічних категорій

100% у рядку	За	Проти	Не будуть голосувати	Не визначилися
Регіон				
Захід	69	12	15	3
Центр	65	14	17	4

[33] Опитування: більшість українців підтримують вступ до ЄС // https://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1630&page=4

100% у рядку	За	Проти	Не будуть голосувати	Не визначилися
Південь	58	16	21	5
Схід	55	19	19	7
Стать				
Чоловік	69	14	13	3
Жінка	59	14	22	5
Вік				
18-29 років	66	11	22	2
30-39 років	64	14	17	5
40-49 років	58	17	23	3
50-59 років	61	20	15	4
60-69 років	66	14	16	4
70+ років	70	9	13	8
Статус ВПО				
Не-ВПО	65	14	17	4
ВПО	51	21	21	7
Тип населеного пункту				
Село	64	11	22	3
СМТ / до 20 тис.	63	14	18	5
Місто 20-99 тис.	54	21	20	5
Місто 100 тис. і більше	66	15	14	5
Освіта				
Повна середня або нижча	57	15	21	6
Професійно-технічна або середня спеціальна	60	16	21	3
Вища	70	13	13	4
Основний рід занять				
Робітник	55	18	23	4
Нефізична праця, яка не вимагає вищої освіти	63	18	17	2
Спеціаліст	69	14	14	3
Підприємець, фермер, самозайнятий	65	13	16	5
Військовослужбовець, поліція	63	16	14	7

100% у рядку	За	Проти	Не будуть голосувати	Не визначилися
Ведення домашнього господарства	51	11	34	4
На пенсії	67	14	14	5
Студент	72	10	16	2
Безробітний	68	10	16	5
Мова спілкування в родині				
Українською	69	11	17	3
Російською	49	27	17	8
Українська та російська	60	17	20	4
Достаток родини				
Низький	57	16	21	6
Середній	67	13	17	3
Високий	70	14	13	3

Розділ ІІІ. Позитивні і негативні наслідки вступу України до ЄС

ІІІ.1 Позитивні наслідки вступу до ЄС

Під час інтерв'ю респондентам зачитувався список із 10 можливих позитивних наслідків членства України в ЄС і респондентів просили обрати до 3-х відповідей, які найбільшою мірою у них асоціюються з членством.

Серед респондентів загалом 93% змогли назвати принаймні один позитивний наслідок членства в ЄС. І лише 3% респондентів відповіли, що жодних позитивних наслідків не буде.

Найчастіше респонденти до топ-позитивних наслідків зараховували свободу для громадян України пересуватися, навчатися і працювати в ЄС (38%), захист від повторної російської агресії (38%), економічний добробут (35%) і верховенство права та незалежний суд (31%).

Графік ІІІ.1.1 Зараз я зачитаю можливі позитивні наслідки членства України в Європейському Союзі. А з якими з них у Вас передусім асоціюється членство України в ЄС? Оберіть до 3-х відповідей.

Інші позитивні наслідки зараховували до топ-3 менше респондентів, але також доволі багато: по 11-15% говорили про вищі стандарти прав і свобод людини, свободу слова та незалежність медіа, права людей з інвалідністю, безпеку, зміцнення демократії. Найменше респондентів говорили про права національних меншин і мовних спільнот (4%).

У таблиці нижче результати наведені в розрізі того, як вони би голосували на референдумі щодо вступу до ЄС. Серед тих, хто на референдумі підтримав би вступ до ЄС, переважають ті самі топ-4 наслідки (свобода пересування, захист від агресії Росії, економічний добробут, верховенство права).

У випадку тих, хто на референдумі голосували би «проти», загалом 76% змогли назвати принаймні один позитивний наслідок членства в ЄС. При цьому серед них на умовно першому місці – свобода пересування, навчання і роботи в ЄС (чіткого другого місця немає, але в цілому інші наслідки називали досить багато таких респондентів). Серед тих, хто не голосував би на референдумі, загалом 92% змогли назвати принаймні один позитивний наслідок членства в ЄС. І також серед них на умовно першому місці – свобода пересування, навчання і роботи в ЄС. На умовно другому місці – захист від російської агресії.

Серед тих, хто не визначився із голосуванням на референдумі, загалом 94% змогли назвати принаймні один позитивний наслідок членства в ЄС. При цьому ці респонденти вирізняються тим, що серед них найчастіше серед позитивних наслідків називався економічний добробут, і вже після нього (з досить помітним відривом) друге місце ділили свобода пересування, навчання і роботи в ЄС, захист від російської агресії та верховенство права.

Таблиця III.1.1 Які позитивні наслідки найбільше асоціюються із членством у ЄС у розрізі того, як голосували би на референдумі щодо вступу до нього

% у стовпчику	За	Проти	Не будуть голосувати	Не визначилися
Свобода для громадян України пересуватися, навчатися й працювати в ЄС	38	35	44	30
Захист від повторної російської агресії	43	21	35	28
Економічний добробут, вищі доходи та рівень життя	40	18	26	46
Верховенство права та незалежний суд	37	17	20	27
Вищі стандарти прав і свобод людини	18	9	10	13
Свобода слова та незалежність медіа	15	14	13	11

Права людей з інвалідністю та доступність середовища	10	14	18	20
Безпека та захищеність, нижчий рівень злочинності	13	7	13	10
Зміцнення демократії і народовладдя	13	7	10	6
Права національних меншин і мовних спільнот	4	7	4	0
Інше	0	1	1	0
Членство в ЄС не матиме позитивних наслідків	0	17	2	0
Важко сказати	3	7	6	6

У таблиці нижче результати наведені в розрізі окремих соціально-демографічних категорій. Серед усіх категорій не менше 89% змогли назвати принаймні один позитивний наслідок членства в ЄС. І у майже всіх випадках найчастіше називалися ті самі чотири наслідки.

Водночас можна бачити, що серед різних категорій могли бути дещо відмінні акценти. Наприклад, свобода пересування, навчання і роботи в ЄС частіше називалася серед респондентів у віці до 50 років (і особливо – 30-39 років). Можна бачити і деякі інші особливості.

Таблиця III.1.2 Які позитивні наслідки найбільше асоціюються із членством у ЄС у розрізі окремих соціально-демографічних категорій

% у рядку	Свобода пересування тощо	Захист від агресії Росії	Економічний добробут	Верховенство права	Права людини	Свобода слова	Права людей з інвалідністю	Безпека	Зміцнення демократії	Права національних меншин	Інше	Жодних	Важко сказати
Регіон													
Захід	38	40	34	31	14	13	12	12	14	3	0	2	2
Центр	39	36	34	33	17	14	12	12	10	4	1	2	5
Південь	39	39	38	29	15	15	14	10	11	5	0	3	4
Схід	34	39	34	28	12	21	15	16	8	7	0	8	3
Стать													
Чоловік	35	32	35	35	16	15	11	10	12	4	0	4	5
Жінка	41	43	35	27	14	14	14	13	10	4	0	2	3
Вік													
18-29 років	40	39	42	26	19	14	13	16	13	4	0	3	5

% у рядку	Свобода пересування тощо	Захист від агресії Росії	Економічний добробут	Верховенство права	Права людини	Свобода слова	Права людей з інвалідністю	Безпека	Зміцнення демократії	Права національних меншин	Інше	Жодних	Важко сказати
30-39 років	52	40	39	29	15	13	12	14	14	3	1	1	1
40-49 років	41	35	33	29	15	14	19	8	8	4	0	2	4
50-59 років	33	37	33	38	16	18	10	10	11	4	0	6	3
60-69 років	31	39	30	32	13	13	12	11	11	5	0	2	5
70+ років	29	39	30	31	11	13	10	14	10	4	0	2	8
Статус ВПО													
Не-ВПО	39	39	35	31	15	13	12	12	11	4	0	3	4
ВПО	36	33	34	29	15	22	14	12	9	3	1	3	5
Тип населеного пункту													
Село	41	42	32	24	10	14	12	12	10	4	0	3	3
СМТ / до 20 тис.	37	32	33	27	19	11	17	13	10	4	1	3	4
Місто 20-99 тис.	37	36	39	30	16	11	10	12	8	4	0	7	4
Місто 100 тис. і більше	37	37	36	37	17	16	13	12	13	4	0	2	4
Освіта													
Повна середня або нижча	38	39	28	16	15	11	19	13	12	5	0	6	5
Професійно-технічна або середня спеціальна	37	40	33	25	12	17	13	12	10	4	0	3	6
Вища	40	35	40	44	18	13	10	12	12	4	0	1	2
Основний рід занять													
Робітник	49	36	31	31	13	15	10	8	10	3	0	3	7
Нефізична праця, яка не вимагає вищої освіти	39	38	46	28	20	12	12	10	6	2	0	4	5
Спеціаліст	44	40	41	39	19	14	12	11	12	3	0	1	1
Підприємець, фермер, самозайнятий	43	33	46	38	15	13	10	9	16	3	0	0	3
Військовослужбовець, поліція	41	26	33	38	24	17	7	13	12	6	0	5	0
Ведення домашнього господарства	43	41	29	18	8	19	11	19	4	4	2	2	4

% у рядку	Свобода пересування тощо	Захист від агресії Росії	Економічний добробут	Верховенство права	Права людини	Свобода слова	Права людей з інвалідністю	Безпека	Зміцнення демократії	Права національних меншин	Інше	Жодних	Важко сказати
На пенсії	28	39	27	29	13	14	16	12	10	4	0	4	6
Студент	32	52	40	20	17	12	12	20	18	7	0	4	2
Безробітний	42	32	36	30	21	14	14	17	22	11	0	4	1
Мова спілкування в родині													
Українською	39	41	35	31	15	13	12	12	11	4	0	2	3
Російською	40	26	35	30	16	20	13	9	12	8	0	6	5
Українська та російська	35	41	33	35	14	17	14	14	11	3	1	2	5
Достаток родини													
Низький	36	37	32	26	12	14	15	14	9	5	0	3	4
Середній	43	41	35	32	15	16	12	9	10	4	1	2	4
Високий	36	36	38	37	20	12	10	13	16	4	0	3	3

III.2 Негативні наслідки вступу до ЄС

Також під час інтерв'ю респондентам зачитувався список із 7 можливих негативних наслідків членства України в ЄС і респондентів просили обрати до 3-х відповідей, які найбільшою мірою у них асоціюються з членством.

Серед респондентів загалом 84% змогли назвати принаймні один негативний наслідок членства в ЄС. І лише 6% респондентів відповіли, що жодних негативних наслідків не буде.

Найчастіше респонденти до топ-негативних наслідків зараховували нав'язливу політичну коректність, нав'язування українцям невластивих їм цінностей та правил (35%), бюрократію, довгий процес ухвалення рішень (34%) та обмеження суверенітету України, втручання у внутрішні справи з боку ЄС (30%). Далі йдуть імміграція в Україну людей з культурно відмінних країни (25%) і виїзд українців закордон (20%).

Графік III.2.1 А які з цих можливих негативних наслідків у Вас асоціюється членство в ЄС? Оберіть до 3-х відповідей.

Інші негативні наслідки зараховували до топ-3 менше респондентів, але також доволі багато: 12% говорили про послаблення економіки, а 9% – про нижчу безпеку і ріст злочинності.

У таблиці нижче результати наведені в розрізі того, як вони би голосували на референдумі щодо вступу до ЄС.

Серед тих, хто на референдумі підтримав би вступ до ЄС, загалом 83% назвали принаймні один негативний наслідок. Найчастіше (на першому місці) мова йшла про бюрократію і нав'язування невластивих цінностей і правил, а далі (на другому місці) – про імміграцію в Україну, обмеження суверенітету і виїзд українців закордон.

У випадку тих, хто на референдумі голосували би «проти», загалом 89% змогли назвати принаймні один негативний наслідок членства в ЄС. На умовно першому місці серед очікувань – обмеження суверенітету і нав'язування українцям невластивих їм цінностей та правил, а на умовно другому місці – імміграція в Україну і бюрократія.

Серед тих, хто не голосував би на референдумі, загалом 85% змогли назвати принаймні один негативний наслідок членства в ЄС. Приблизно три очікування називалися однаково часто (і найчастіше): нав'язування українцям невластивих їм цінностей та правил, бюрократія, обмеження суверенітету.

Серед тих, хто не визначився із голосуванням на референдумі, загалом 74% змогли назвати принаймні один негативний наслідок членства в ЄС. На умовно першому місці серед очікувань – нав'язування українцям невластивих їм цінностей та правил і обмеження суверенітету, а на умовно другому місці – бюрократія і імміграція в Україну.

Таблиця III.2.1 Які негативні наслідки найбільше асоціюються із членством у ЄС у розрізі того, як голосували би на референдумі щодо вступу до нього

% у стовпчику	За	Проти	Не будуть голосувати	Не визначилися
Нав'язлива політична коректність, нав'язування українцям невластивих їм цінностей та правил	32	48	36	33
Бюрократія, довгий процес ухвалення рішень	35	29	35	21
Обмеження суверенітету України, втручання у внутрішні справи з боку ЄС	25	49	33	31
Імміграція в Україну людей з культурно відмінних країни	26	31	22	16
Виїзд українців закордон	24	12	12	15
Послаблення економіки України	10	16	14	16
Менше безпеки і захищеності, ріст злочинності	8	14	11	7

Інше	0	2	0	0
Членство в ЄС не матиме негативних наслідків	8	1	3	3
Важко сказати	9	10	12	23

У таблиці нижче результати наведені в розрізі окремих соціально-демографічних категорій. Серед усіх категорій не менше 75% змогли назвати принаймні один негативний наслідок членства в ЄС. І у майже всіх випадках найчастіше називалися ті самі наслідки.

Можна бачити, що серед різних категорій могли бути дещо відмінні акценти. Наприклад, обмеження суверенітету частіше називали мешканці Півдня і Сходу (порівняно із мешканцями Заходу і Центру). У цілому ж картина серед усіх категорій усе одно доволі подібна.

Таблиця III.2.2 Які негативні наслідки найбільше асоціюються із членством у ЄС у розрізі окремих соціально-демографічних категорій

% у рядку	Нав'язування не-властивих цінностей Бюрократія	Обмеження суверенітету Імміграція в Україну	Виїзд українців закордон Послаблення економіки	Менше безпеки	Інше	Жодних	Важко сказати
Регіон							
Захід	34	35	25	24	22	12	9	1	5	9
Центр	35	35	28	25	19	12	8	0	6	11
Південь	39	31	36	26	19	14	11	0	7	10
Схід	29	29	38	30	20	11	11	0	3	11
Стать										
Чоловік	34	32	27	26	23	13	7	0	7	10
Жінка	36	35	32	25	18	11	11	0	4	11
Вік										
18-29 років	35	38	33	30	26	11	11	0	5	4
30-39 років	43	41	33	25	23	11	9	1	4	6
40-49 років	38	34	26	26	20	13	9	0	8	9
50-59 років	33	33	31	27	19	13	9	1	6	11
60-69 років	31	29	27	26	15	15	7	0	6	15

% у рядку	Нав'язування не-властивих цінностей	Бюрократія	Обмеження суверенітету	Імміграція в Україну	Виїзд українців закордон	Послаблення економіки	Менше безпеки	Інше	Жодних	Важко сказати
70+ років	29	23	31	18	16	10	9	0	6	19
Статус ВПО										
Не-ВПО	35	33	29	26	20	12	9	0	6	10
ВПО	35	35	34	19	21	12	12	0	5	12
Тип населеного пункту										
Село	36	27	25	23	21	13	7	1	6	12
СМТ / до 20 тис.	30	29	28	23	24	9	11	0	3	16
Місто 20-99 тис.	38	35	29	25	14	12	12	0	6	9
Місто 100 тис. і більше	36	39	34	28	20	12	9	0	6	8
Освіта										
Повна середня або нижча	36	26	32	23	16	15	10	0	4	13
Професійно-технічна або середня спеціальна	35	30	31	23	20	11	9	0	6	12
Вища	35	40	28	29	22	12	9	0	6	7
Основний рід занять										
Робітник	40	38	28	31	17	13	10	0	3	11
Нефізична праця, яка не вимагає вищої освіти	35	40	33	25	20	10	9	0	7	6
Спеціаліст	37	40	30	28	26	9	8	1	6	6
Підприємець, фермер, самозайнятий	41	42	29	31	24	11	6	0	7	6
Військовослужбовець, поліція	41	39	31	35	13	6	8	0	8	3
Ведення домашнього господарства	28	28	26	18	23	15	12	0	5	12
На пенсії	30	24	31	20	15	13	8	0	6	17
Студент	39	40	40	33	35	9	22	0	2	0
Безробітний	45	35	26	23	16	26	9	0	6	4

% у рядку	Нав'язування не-властивих цінностей	Бюрократія	Обмеження суверенітету	Імміграція в Україну	Виїзд українців закордон	Послаблення економіки	Менше безпеки	Інше	Жодних	Важко сказати
Мова спілкування в родині										
Українською	33	32	28	24	21	12	9	0	6	11
Російською	40	35	37	28	19	12	8	0	4	11
Українська та російська	38	40	31	30	18	12	11	0	4	9
Достаток родини										
Низький	34	28	29	22	18	15	9	1	4	13
Середній	36	36	32	30	21	10	8	0	6	9
Високий	35	39	30	25	23	11	11	0	7	6

III.3 Довіра ЄС як гаранту дотримання прав людини в Україні

Більшість українців – 68% – у разі членства в ЄС будуть довіряти йому як гаранту дотримання прав людини в Україні. Разом з цим треба враховувати, що думки з цього питання є обережними. Так, з 68% тих, хто буде довіряти, будуть «цілком» довіряти – 14%. Натомість 54% будуть «скоріше» довіряти.

При цьому 28% респондентів відповіли, що не будуть довіряти.

Графік III.3.1 У разі членства України в ЄС, наскільки Ви будете довіряти ЄС як гаранту дотримання прав людини в Україні?

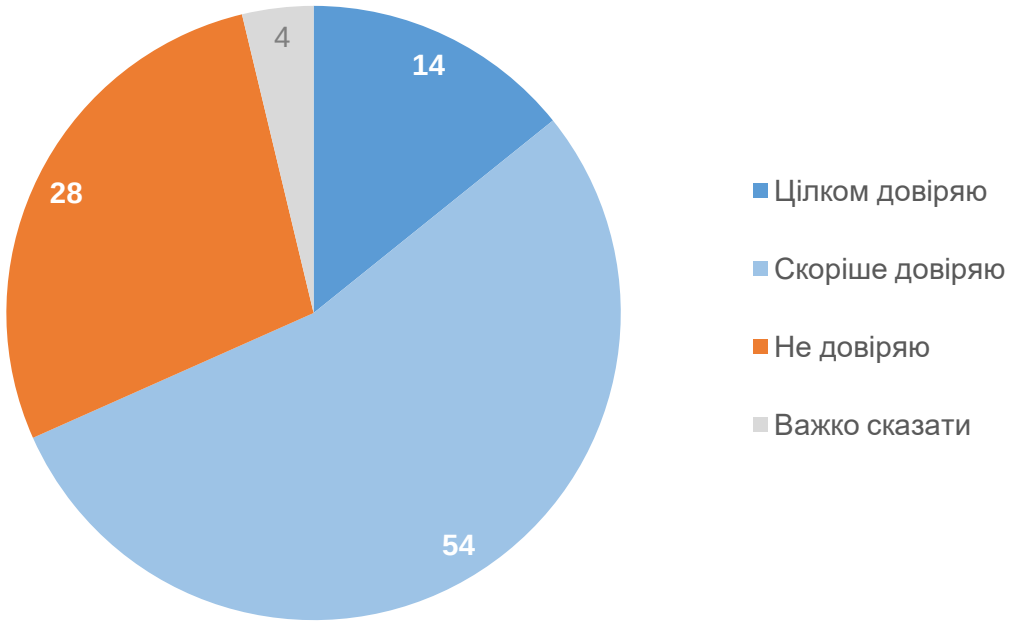

На графіку нижче результати наведені в розрізі того, як вони би голосували на референдумі щодо вступ до ЄС.

Якщо серед тих, хто голосував би на референдумі «за», 86% довіряли би ЄС як гаранту дотримання прав людини в Україні (і 12% не довіряли би), то серед тих, хто голосував би «проти» – лише 24% (і 71% не довіряли би).

Серед двох інших категорій – ті, хто не голосували би, і ті, хто не визначилися – думки розділилися порівну: близько половини довіряли би ЄС, близько половини – не довіряли би.

Графік III.3.2 Довіра ЄС як гаранту дотримання прав людини в Україні у розрізі того, як голосували би на референдумі щодо вступу до нього

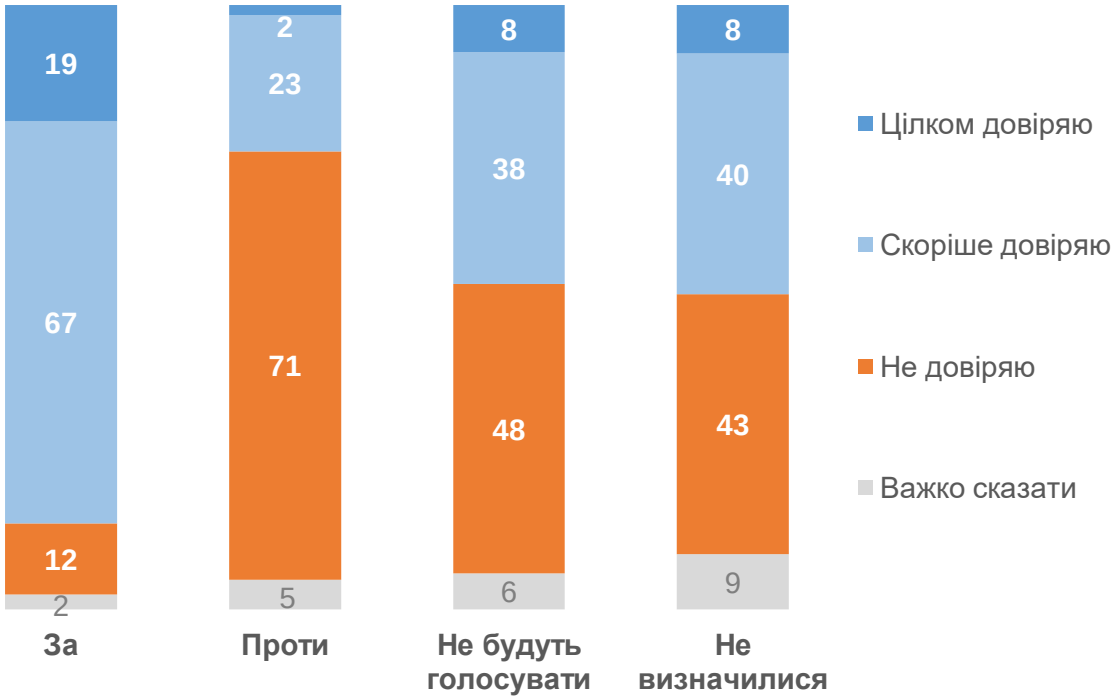

У таблиці нижче дані наведені у розрізі окремих соціально-демографічних категорій населення. Серед усіх категорій більшість (не менше 56%) довіряли би ЄС як гаранту дотримання прав людини. Проте доволі багато також не будуть довіряти (сягаючи максимуму в 40% серед тих, хто за основним родом занять веде домашнє господарство). Тобто серед окремих категорій є певна варіативність, але загалом картина подібна.

Таблиця III.3.1 Довіра ЄС як гаранту дотримання прав людини в Україні у розрізі окремих соціально-демографічних категорій

100% у рядку	Цілком довіряю	Скоріше довіряю	Не довіряю	Важко сказати
Регіон				
Захід	14	57	24	5
Центр	15	53	28	4
Південь	14	54	30	2
Схід	14	49	34	4
Стать				
Чоловік	18	56	23	3
Жінка	11	52	32	4
Вік				
18-29 років	11	65	23	2
30-39 років	13	52	29	6
40-49 років	13	52	33	1
50-59 років	12	52	33	4
60-69 років	16	55	24	5
70+ років	23	49	22	6
Статус ВПО				
Не-ВПО	15	54	27	4
ВПО	11	53	33	3
Тип населеного пункту				
Село	14	53	29	4
СМТ / до 20 тис.	16	50	30	5

100% у рядку	Цілком довіряю	Скоріше довіряю	Не довіряю	Важко сказати
Місто 20-99 тис.	17	46	30	7
Місто 100 тис. і більше	14	58	26	2
Освіта				
Повна середня або нижча	15	48	31	6
Професійно-технічна або середня спеціальна	13	52	31	4
Вища	15	59	24	2
Основний рід занять				
Робітник	11	49	35	5
Нефізична праця, яка не вимагає вищої освіти	13	54	30	4
Спеціаліст	11	61	24	3
Підприємець, фермер, самозайнятий	11	60	27	2
Військовослужбовець, поліція	22	53	24	1
Ведення домашнього господарства	12	44	40	3
На пенсії	19	51	26	5
Студент	8	71	15	6
Безробітний	18	55	27	0
Мова спілкування в родині				
Українською	15	56	25	4
Російською	13	51	35	2
Українська та російська	13	52	30	5
Достаток родини				
Низький	17	43	34	5
Середній	13	60	24	3
Високий	13	60	24	3

Розділ IV. Ставлення до проведення складних реформ для вступу до ЄС

Під час опитування потрібно було виявити ставлення українців до проведення складних реформ на шляху до членства в ЄС. Одна із проблем полягає в тому, що респонденти могли по-різному трактувати, що саме становить суть «складних реформ», наприклад, про яку сферу ми говоримо.

Тому в рамках цього опитування проводився експеримент з розщепленою вибіркою (split-sample experiment). Респонденти випадково розподілялися на три групи і різним групами ми говорили про різні «складнощі». Так, усім респондентам спочатку зачитувався той самий текст: «Заради вступу до ЄС Україна має провести низку складних реформ, деякі з яких є необхідними, але …». А далі текст відрізнявся:

- Варіант А: «можуть бути непопулярними і не підтримуватися більшістю населення.»
- Варіант Б: «можуть не відповідати культурним традиціям українців.»
- Варіант В: «можуть суперечити тому, як зараз забезпечується національна безпека.»

Після цього респонденти мали обрати, чи реформи все одно треба проводити, чи «потрібно відмовитися від таких реформ, навіть якщо це зірве вступ до ЄС». Результати наведені на графіку нижче.

Графік IV.1 Заради вступу до ЄС Україна має провести низку складних реформ, деякі з яких є необхідними, але … . Що найближче до Вашої думки?

У всіх трьох випадках більшість вважають, що реформи потрібно проводити попри ці складнощі чи проблеми. Водночас реакція все ж відрізняється залежно від того, про які складнощі чи проблеми ми говоримо. Так, найвищу підтримку реформам респонденти демонструють, якщо мова про непопулярні заходи, що не підтримуються більшістю населення – у такому випадку 74% говорять про проведення реформ і лише 18% вважають, що тоді треба від них відмовитися.

Далі йде забезпечення національної безпеки. Навіть якщо реформи суперечать тому, як забезпечується національна безпека (у цілому, без конкретизації деталей), то 66% усе одно підтримують проведення відповідних реформ. Проти – 25%.

І відносно найменше прихильників продовження реформування, якщо реформи не відповідають культурним традиціям українців. У такому разі 57% підтримують проведення реформ, але 33% виступають проти них.

У таблиці нижче результати наведені в розрізі того, як вони би голосували на референдумі щодо вступ до ЄС. Серед тих, хто підтримає вступ України до ЄС на референдумі, більшість вважають, що реформи треба проводити незалежно від усіх досліджуваних складнощів чи проблем (від 71% у випадку культурних традицій до 87% у випадку непопулярності серед населення).

Серед тих, хто голосував би «проти» на референдумі, думки розділилися порівну у випадку непопулярності серед населення, але разом із цим більшість вважають, що треба відмовлятися від реформ, якщо вони суперечать національній безпеці та / або не відповідають культурним традиціям.

Складніша ситуація з тими, хто не голосує (респондентів, які не визначилися, недостатньо у вибірці для статистично надійного аналізу, тому ми їх не наводимо). Так, серед них у разі непопулярних серед населення реформ обидві точки зору (продовжити реформи чи відмовитися) популярні, але перевага на боці тих, хто вважає, що їх треба все ж проводити. Подібна ситуація і з національною безпекою – невелика, але перевага на користь тих, хто вважає, що їх треба проводити (хоча багато і противників). А от у випадку реформ, що суперечать культурним традиціям, навпаки, трохи більше тих, хто говорить про відмову від реформ.

Таблиця IV.1 Ставлення до проведення складних реформ для вступу до ЄС у розрізі того, як голосували би на референдумі щодо вступу до нього

100% у стовпчику	За	Проти	Не будуть голосувати
Не підтримуються більшістю населення			
Все одно потрібно проводити	87	46	51
Потрібно відмовитися від таких реформ	6	47	40
Важко сказати	7	7	9
Суперечать, як зараз забезпечується національна безпека			
Все одно потрібно проводити	77	31	54
Потрібно відмовитися від таких реформ	14	55	39
Важко сказати	9	13	7
Не відповідають культурним традиціям			
Все одно потрібно проводити	71	30	39
Потрібно відмовитися від таких реформ	19	62	51
Важко сказати	10	9	11

У таблиці нижче дані наведені у розрізі окремих соціально-демографічних категорій населення. Є певні особливості (наприклад, у випадку найбільш проблемної сфери культурних традицій більше противників таких реформ серед респондентів із низьким і середнім достатком порівняно із респондентами з високим достатком).

Таблиця IV.2 Ставлення до проведення складних реформ для вступу до ЄС у розрізі окремих соціально-демографічних категорій

100% у рядку	Не підтримують-ся більшістю населення			Суперечать, як зараз забезпечується національна безпека			Не відповідають культурним традиціям		
	Все одно поробити	Відмовитися	Важко сказати	Все одно поробити	Відмовитися	Важко сказати	Все одно поробити	Відмовитися	Важко сказати
Регіон									
Захід	75	16	9	70	24	6	57	32	11
Центр	75	17	8	68	22	10	54	35	11
Південь	76	18	6	58	33	9	58	34	9
Схід	55	33	12	66	20	14	67	24	9
Стать									
Чоловік	74	20	6	70	20	10	57	31	12
Жінка	74	17	10	63	29	9	57	35	8
Вік									
18-29 років	81	13	6	61	33	5	59	34	6
30-39 років	69	21	10	68	25	7	56	34	10
40-49 років	63	27	9	70	21	9	59	33	8
50-59 років	76	18	6	70	25	6	54	36	11
60-69 років	77	14	9	60	26	14	60	27	13
70+ років	81	11	8	66	18	16	54	33	13
Статус ВПО									
Не-ВПО	74	18	8	68	23	9	57	33	10
ВПО	69	22	9	53	35	11	57	31	13
Тип населеного пункту									
Село	73	20	8	73	20	7	54	36	10
СМТ / до 20 тис.	75	16	9	63	31	7	51	33	16
Місто 20-99 тис.	65	27	8	66	21	13	55	38	6
Місто 100 тис. і більше	77	15	8	62	28	10	61	29	10
Освіта									

100% у рядку	Не підтримують-ся більшістю населення			Суперечать, як зараз забезпечується національна безпека			Не відповідають культурним традиціям		
	Все одно порвалити	Відмовитися	Важко сказати	Все одно порвалити	Відмовитися	Важко сказати	Все одно порвалити	Відмовитися	Важко сказати
Повна середня або нижча	73	21	6	71	19	10	59	34	6
Професійно-технічна або середня спеціальна	68	20	12	62	29	8	50	37	12
Вища	81	14	5	68	23	9	62	29	9
Основний рід занять									
Робітник	67	24	9	64	28	9	55	32	13
Нефізична праця, яка не вимагає вищої освіти[!]	74	16	10	76	24	0	52	43	5
Спеціаліст	83	14	3	64	28	8	59	29	13
Підприємець, фермер, самозайнятий	70	23	7	63	27	10	62	28	10
Військовослужбовець, поліція[!]	80	13	7	77	9	13	57	39	4
Ведення домашнього господарства[!]	55	27	18	73	26	1	45	53	3
На пенсії	76	16	8	65	22	13	57	29	14
Студент[!]	91	3	6	70	26	3	60	35	5
Безробітний[!]	70	21	10	56	26	18	62	38	0
Мова спілкування в родині									
Українською	77	15	8	68	22	10	59	31	10
Російською	58	31	10	55	37	8	54	36	10
Українська та російська	74	19	8	70	23	7	52	40	8
Достаток родини									
Низький	72	18	9	66	24	11	50	38	12
Середній	75	16	9	67	25	8	54	38	8
Високий	77	18	5	66	26	9	69	23	8

Символ «[!]» позначає категорії, де недостатньо респондентів для статистично надійних розрахунків. Дані наведені індикативно.

Розділ V. Захист персональних даних і приватності

V.1 Важливість захисту персональних даних і приватності

Для 9 з 10 респондентів (89%) важливо, щоб їхні персональні дані і приватність були захищені. Причому з них 64% відповіли, що це саме «дуже» важливо (для решти 25% це «скоріше» важливо).

Лише 9% відповіли, що для них це неважливо.

Графік V.1.1 Наскільки для Вас особисто важливий захист Ваших персональних даних і приватності?

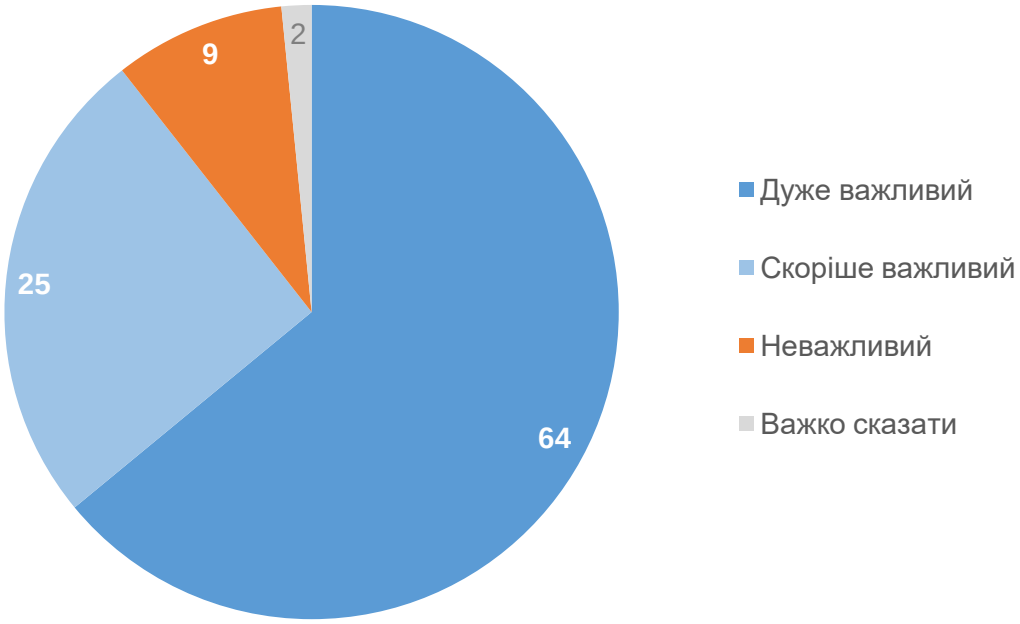

У таблиці нижче дані наведені у розрізі окремих соціально-демографічних категорій населення. Як можна бачити, серед усіх категорій більшість відповідали, що для них захист персональних даних і приватності є «дуже» важливим.

Таблиця V.1.1 Важливість захисту персональних даних і приватності у розрізі окремих соціально-демографічних категорій

100% у рядку	Дуже важливо	Скоріше важливо	Неважливо	Важко сказати
Регіон				
Захід	63	25	11	2
Центр	64	26	8	2
Південь	64	26	8	2
Схід	66	22	12	1
Стать				
Чоловік	63	26	10	1
Жінка	64	25	9	2
Вік				
18-29 років	74	23	3	0
30-39 років	68	25	6	1
40-49 років	70	24	6	0
50-59 років	63	27	7	2
60-69 років	54	29	15	2
70+ років	52	23	19	5
Статус ВПО				
Не-ВПО	64	25	9	1
ВПО	62	25	11	2
Тип населеного пункту				
Село	63	25	11	2
СМТ / до 20 тис.	63	23	14	0
Місто 20-99 тис.	63	25	10	1
Місто 100 тис. і більше	65	26	6	2
Освіта				
Повна середня або нижча	61	23	14	3

100% у рядку	Дуже важливо	Скоріше важливо	Неважливо	Важко сказати
Професійно-технічна або середня спеціальна	62	25	10	2
Вища	67	27	6	1
Основний рід занять				
Робітник	60	33	7	0
Нефізична праця, яка не вимагає вищої освіти	61	31	7	1
Спеціаліст	69	27	4	0
Підприємець, фермер, самозайнятий	63	30	7	0
Військовослужбовець, поліція	74	22	2	1
Ведення домашнього господарства	67	23	9	0
На пенсії	58	22	16	4
Студент	81	17	0	2
Безробітний	79	17	3	1
Мова спілкування в родині				
Українською	64	25	9	1
Російською	63	24	10	2
Українська та російська	65	26	7	2
Достаток родини				
Низький	68	18	12	3
Середній	62	31	7	1
Високий	61	29	9	0

V.2 Довіра українським державним установам у захисті персональних даних

Думки щодо довіри українським державним установам у захисті персональних даних розділилися, але більше тих, хто все ж довіряє їм. Так, **55% довіряють українським державним установам у тому, що вони належно захищають персональні дані**, хоча з них «цілком» довіряють – лише 12% (решта 44% «скоріше» довіряють).

Водночас **42% респондентів відповіли, що вони не довіряють**.

Графік IV.2.1 Наскільки Ви довіряєте українським державним установам у тому, що вони належно захищають Ваші персональні дані?

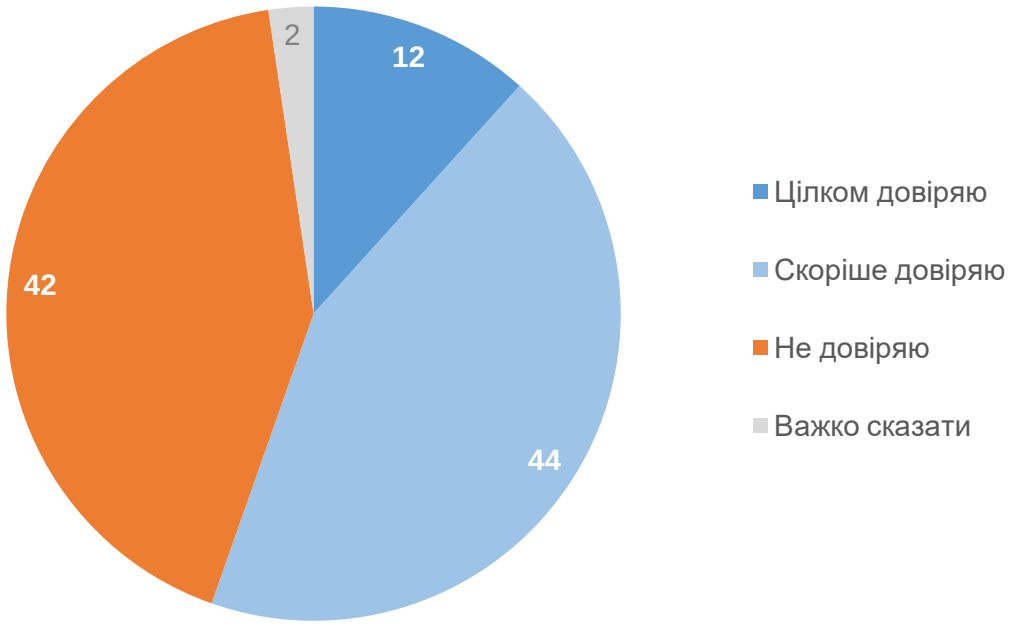

У таблиці нижче дані наведені у розрізі окремих соціально-демографічних категорій населення. Доцільно звернути увагу на наступні особливості. Так, **є три категорії, де тих, хто не довіряє, більше або майже стільки ж. Насамперед мова про російськомовних громадян (55% не довіряють і 41% довіряють). Далі йдуть безробітні (відповідно, 51% і 49%) і підприємці, самозайняті, фермери (50% і 49%)**.

Крім цього, **за віком можна бачити, що помітно більш критично оцінюють ситуацію респонденти у віці 30-59 років**.

Таблиця V.2.1 Довіра українським державним установам у захисті персональних даних у розрізі окремих соціально-демографічних категорій

100% у рядку	Цілком довіряю	Скоріше довіряю	Неважливо	Важко сказати
Регіон				
Захід	14	39	45	2
Центр	9	46	42	2
Південь	10	46	41	3
Схід	17	44	38	1
Стать				
Чоловік	10	41	46	2
Жінка	13	46	39	3
Вік				
18-29 років	13	52	36	0
30-39 років	11	41	47	1
40-49 років	8	42	49	1
50-59 років	10	43	45	2
60-69 років	12	47	36	5
70+ років	19	37	38	6
Статус ВПО				
Не-ВПО	12	44	42	2
ВПО	11	41	44	3
Тип населеного пункту				

100% у рядку	Цілком довіряю	Скоріше довіряю	Неважливо	Важко сказати
Село	16	37	45	2
СМТ / до 20 тис.	13	51	34	3
Місто 20-99 тис.	12	40	46	3
Місто 100 тис. і більше	8	48	42	2
Освіта				
Повна середня або нижча	17	41	37	4
Професійно-технічна або середня спеціальна	12	41	44	2
Вища	9	47	42	2
Основний рід занять				
Робітник	12	42	45	1
Нефізична праця, яка не вимагає вищої освіти	15	52	31	1
Спеціаліст	7	47	46	0
Підприємець, фермер, самозайнятий	7	43	50	1
Військовослужбовець, поліція	7	46	46	2
Ведення домашнього господарства	15	40	43	2
На пенсії	16	39	40	5
Студент	11	63	23	2
Безробітний	5	43	51	0
Мова спілкування в родині				
Українською	13	45	41	2
Російською	7	34	55	4
Українська та російська	12	50	37	2
Достаток родини				
Низький	14	37	45	4
Середній	10	49	39	1
Високий	11	46	42	1

Розділ VI. Українці на тимчасово окупованих територіях

VI.1 Сприйняття українців на тимчасово окупованих територіях

Для вивчення сприйняття українців, які опинилися на тимчасово окупованих територіях, ми використали запитання, яке у своєму дослідженні 2023 року застосувала Громадянська мережа ОПОРА[34]. Це дозволяє крім розуміння поточних настроїв також проаналізувати наявність чи відсутність динаміки впродовж останніх декількох років.

Отже, респондентам ставилося запитання «Ким є більшість громадян України, які …» і далі ми випадково ділили респондентів на три групи, яким зачитувалося:

- Варіант А: «зараз залишаються на територіях, окупованих Росією після 24 лютого 2022 року (Донецька, Запорізька, Луганська, Херсонська області).»
- Варіант Б: «з 2014 року залишалися на тимчасово окупованих районах Донецької та Луганської областей.»
- Варіант В: «з 2014 року залишалися в тимчасово окупованому Криму.»

Тобто респонденти відповідали лише на запитання про одну категорію українців, які опинилися на тимчасово окупованих територіях. Варіанти відповідей були «Заручниками складних життєвих обставин (особистих, родинних)», «Заручниками окупаційних сил», «Пристосуванцями, яким байдуже, хто ними керує», «Пасивними прихильниками ідеології «русского мира» та СРСР», «Зрадниками, які підтримали збройну агресію Росії». Респонденти мали обрати лишу одну відповідь.

Порівняно з опитуванням Громадянської мережі ОПОРА 2023 року були дві методичні відмінності, які треба мати на увазі під час інтерпретації результатів. Так, в опитуванні 2023 року респонденти відповідали щодо всіх трьох категорій українців, які опинилися на тимчасово окупованих територіях. Ми – лише щодо однієї категорії, щоб уникнути можливого ефекту впливу порядку запитань (тобто коли відповідь щодо однієї категорії впливала би на відповіді щодо наступних категорій). Проте хоча такий ефект може мати місце, але його величина точно не була би істотною і такою, що суттєво би вплинути на результати. Другий момент – опитування 2023 року проводилося методом особистих інтерв'ю, наше опитування – методом телефонних інтерв'ю. Разом з цим експерименти КМІС (зокрема, опитування влітку 2026 року) показало, що з багатьох суспільно-політичних питань відмінності між методами є відносно невеликими[35]. Тому ми

[34]Ставлення українців до тих, хто залишився на ТОТ, — результати дослідження ОПОРИ // https://oporaua.org/viyna/stavlennya-ukrayinciv-do-tih-hto-zalishivsya-na-TOT-24870

[35] Суспільно-політичні настрої населення України: результати опитування, проведеного 16-31 липня 2026 року // https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1627&page=1

вважаємо, що в цілому ми можемо порівнювати результати з 2023 роком і аналізувати динаміку.

У таблиці далі наведені результати. **По-перше, у випадку всіх категорій українців, які опинилися на окупованих територіях, більшість (не менше 61%) мають умовно позитивне сприйняття і називають їх заручниками життєвих обставин або заручниками окупаційних сил.**

Утім, по-друге, все-таки має місце диференціація сприйняття і краще респонденти сприймають тих, хто проживає на території, окупованій з 2022 року. Так, у їх випадку 74% мають умовно позитивне сприйняття, у той час як до тих, хто проживає на територіях Донеччини і Луганщини, окупованих в 2014-2015 роках – 62%, на території Криму – 61%. Натомість якщо у випадку мешканців територій, окупованих з 2022 року, 16% мають умовно негативне сприйняття, то у випадку інших двох категорій – відповідно, 25% і 26%.

По-третє, порівняно з 2023 роком ставлення до українців, які проживають на територіях, окупованих з 2022 року, не змінилося. Водночас стало кращим сприйняття тих, хто мешкає на окупованих в 2014-2015 роках територіях Донеччини і Луганщини (з 51% до 62% стало більше тих, хто обирав умовно позитивні відповіді; натомість з 37% до 25% стало менше тих, хто давав умовно негативні відповіді), **і до тих, хто мешкає в Криму** (з 48% до 61% стало більше тих, хто обирав умовно позитивні відповіді; натомість з 38% до 26% стало менше тих, хто давав умовно негативні відповіді). Хоча почасти виявлена динаміка може бути наслідком методичних факторів, про які ми говорили раніше, але беручи до увагу величину змін (а також те, що для мешканців окупованих з 2022 року територій не було динаміки, тобто ми не в ситуації, коли є однонаправлені зміни у всіх випадках), скоріше за все, дійсно порівняно з 2023 роком сприйняття покращилося.

Таблиця VI.1.1 Ким є більшість громадян України, які … ? Оберіть одну відповідь.

100% у стовпчику	Території, окуповані після 24 лютого 2022 року		Території Донецької і Луганської областей, окуповані у 2014-2015 роках		Крим	
	2023	2026	2023	2026	2023	2026
Сумарно умовно позитивні відповіді (заручники)	**77**	**74**	**51**	**62**	**48**	**61**
Сумарно умовно негативні відповіді (пристосуванці чи прихильники / зрадники)	**14**	**16**	**37**	**25**	**38**	**26**
Розподіл відповідей:						
Заручниками складних життєвих обставин (особистих, родинних)	45	44	36	40	31	35
Заручниками окупаційних сил	32	30	15	22	17	26
Пристосуванцями, яким байдуже, хто ними керує	7	10	16	13	18	13
Пасивними прихильниками ідеології «русского мира» та СРСР	4	3	14	5	12	5
Зрадниками, які підтримали збройну агресію Росії	3	3	7	7	8	7
Важко сказати	10	10	12	13	14	13

У таблиці нижче дані наведені у розрізі окремих соціально-демографічних категорій населення. Можна бачити деяку варіативність, проте в цілому настрої серед різних категорій подібні.

Зазначимо, що у розрізі регіону проживання із Заходу на Схід є тенденція, що стає дещо більше тих, хто обирав умовно позитивні відповіді щодо мешканців окупованих з 2022 року територій (з 72% на Заході і 71% в Центрі до 84% на Сході) і щодо мешканців Криму (з 55% на Заході до 70% на Сході). Водночас у випадку окупованих у 2014-2015 роках територій Донеччини і Луганщини у різних регіонах погляди майже однакові. При цьому респонденти-ВПО не демонструють краще ставлення, ніж респонденти, які не є ВПО (їх відповіді доволі близькі).

Таблиця VI.1.2 Сприйняття українців на тимчасово окупованих територіях у розрізі окремих соціально-демографічних категорій

100% у рядку	Території, окуповані після 24 лютого 2022 року			Території Донецької і Луганської областей, окуповані у 2014-2015 роках			Крим		
	Позитивні відповіді	Негативні відповіді	Важко сказати	Позитивні відповіді	Негативні відповіді	Важко сказати	Позитивні відповіді	Негативні відповіді	Важко сказати
Регіон									
Захід	72	19	9	59	26	15	55	30	15
Центр	71	16	13	64	23	13	61	27	12
Південь	78	16	6	62	27	11	66	22	12
Схід[!]	84	10	6	63	27	10	70	14	16
Стать									
Чоловік	76	15	9	63	23	14	59	29	11
Жінка	72	17	10	61	27	12	62	23	15
Вік									
18-29 років	86	10	4	71	23	6	72	18	10
30-39 років	79	15	6	54	27	19	62	20	18
40-49 років	71	18	11	58	31	11	65	28	7
50-59 років	80	14	6	76	12	11	56	29	15
60-69 років	67	17	16	57	29	13	58	27	15
70+ років	59	25	16	53	30	18	51	35	14
Статус ВПО									
Не-ВПО	74	16	10	62	26	12	60	25	14
ВПО	73	17	11	61	19	20	66	27	6
Тип населеного пункту									
Село	72	19	8	63	25	12	58	26	15
СМТ / до 20 тис.	57	28	15	53	33	14	69	13	19
Місто 20-99 тис.	72	18	10	60	34	7	58	24	18
Місто 100 тис. і більше	80	11	9	63	22	15	62	29	9

100% у рядку	Території, окуповані після 24 лютого 2022 року			Території Донецької і Луганської областей, окуповані у 2014-2015 роках			Крим		
	Позитивні відповіді	Негативні відповіді	Важко сказати	Позитивні відповіді	Негативні відповіді	Важко сказати	Позитивні відповіді	Негативні відповіді	Важко сказати
Освіта									
Повна середня або нижча	66	20	14	52	31	16	55	28	17
Професійно-технічна або середня спеціальна	70	16	13	66	26	8	59	26	15
Вища	80	15	5	63	21	16	67	24	9
Основний рід занять									
Робітник	71	15	14	57	21	22	56	29	15
Нефізична праця, яка не вимагає вищої освіти[!]	74	15	10	54	41	5	70	16	14
Спеціаліст	89	8	3	66	22	11	63	21	16
Підприємець, фермер, самозайнятий	81	15	4	65	21	13	64	34	2
Військовослужбовець, поліція[!]	84	8	8	74	15	11	72	20	8
Ведення домашнього господарства[!]	71	22	8	64	33	3	52	24	24
На пенсії	62	23	15	58	29	13	57	31	12
Студент[!]	86	9	5	68	18	14	89	0	11
Безробітний[!]	82	14	4	61	25	13	62	20	17
Мова спілкування в родині									
Українською	71	18	11	60	26	14	60	26	14
Російською	79	14	7	69	23	8	71	19	9
Українська та російська	84	9	7	65	22	13	62	28	10
Достаток родини									
Низький	66	21	13	56	32	12	61	23	16
Середній	81	12	7	63	23	14	64	25	11
Високий	76	16	8	67	20	13	59	30	12

Символ «[!]» позначає категорії, де недостатньо респондентів для статистично надійних розрахунків. Дані наведені індикативно.

VI.2 Дії України щодо українців на тимчасово окупованих територіях

Респондентам зачитувався перелік з 7 можливих дій, до яких Україна може вдаватися щодо людей, які опинилися на тимчасово окупованій території. Далі респонденти мали обрати до 2-х відповідей, з якими вони найбільше згодні. Серед 7 можливих дій 4 були умовно позитивними, тобто вказували на надання підтримки таким українцям. Решта 3 можливі дії були умовно негативними і вказували, що Україна має карати таких українців.

Отже, **найчастіше респонденти обирали варіанти, які вказують, що Україна має підтримувати людей в окупації. Так, 38% обрали варіант, що треба розробити державну програму стимулювання їхнього переїзду на підконтрольну Україні територію, і 38% обрали варіант, що потрібно підтримувати дітей, щоб ті виїжджали вчитися на підконтрольну Україні територію**. Далі йдуть варіанти, що треба розробити освітні та інформаційні програми для їхньої підтримки (17%) і розробити політику різноманітної підтримки, в тому числі фінансової (17%).

Графік VI.2.1 Що з цього переліку має вчинити Україна по відношенню до людей, що зараз проживають на окупованій РФ території? Оберіть до 2-х відповідей.

Найрідше респонденти обирали варіанти з покаранням українців в окупації. Так, 7% говорили, що більшість має бути засуджена за колаборацію, 6% – що мають бути обмеження в правах, 3% – що їх треба позбавити громадянства України.

Також 10% респондентів вважають, що нічого не потрібно взагалі робити (а ще 9% не змогли відповісти на запитання).

На графіку нижче наведені згруповані відповіді. Так, **більшість респондентів – 66% – обирали лише відповіді, які свідчать, що людей в окупації треба підтримувати**. Обирали лише відповіді, які передбачають покарання – лише 7%. Ще 9% обирали і ті, і ті відповіді.

Графік VI.2.2 Дії України щодо українців на тимчасово окупованих територіях (згруповані відповіді)

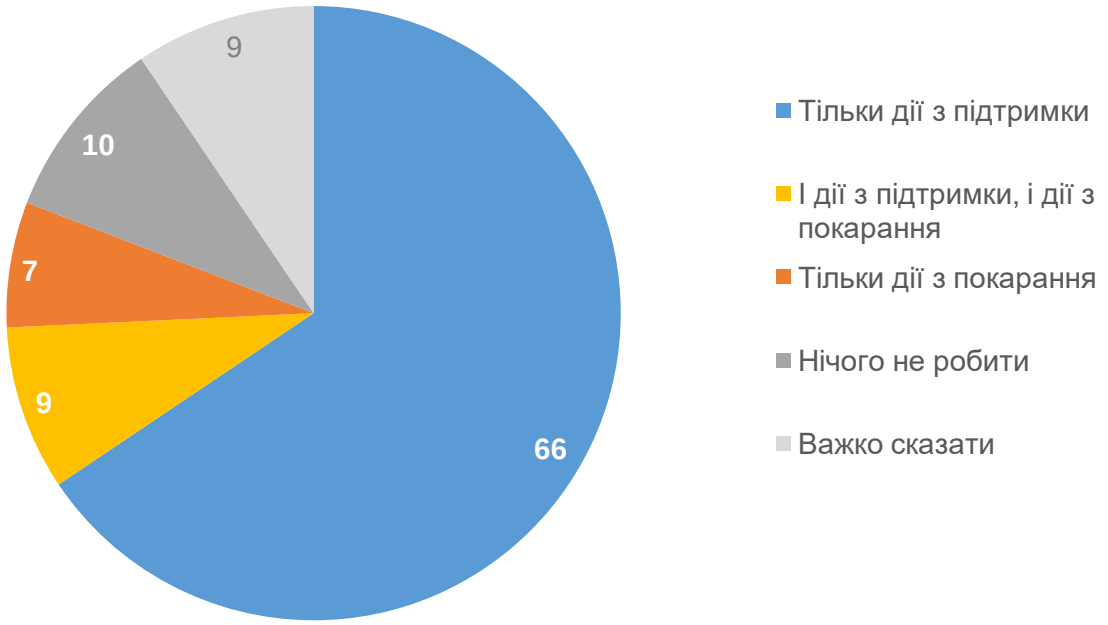

У таблиці нижче наведені результати щодо того, якими мають бути дії щодо українців в окупації залежно від їх сприйняття (те, що розглядали в попередньому пункті). Дійсно, можна бачити кореляцію, що ті, хто обирали умовно позитивні відповіді щодо мешканців, які опинилися в окупації, значно частіше про дії з їх підтримки. Залежно від території серед тих, хто має умовно позитивне сприйняття, 74-78% далі обирали лише відповіді, що українців в окупації треба підтримувати (і лише 2-4% обирали лише відповіді, що їх треба карати). Натомість серед тих, хто має умовно негативне сприйняття, 39-49% обирали лише відповіді, що українців в окупації треба підтримувати (і 12-20% обирали лише відповіді, що їх треба карати).

Разом з цим, треба підкреслити, що навіть серед тих, хто має умовно негативне сприйняття, близько половини і більше говорять про дії з підтримки (якщо рахувати і тих, хто «лише» давав такі відповіді, і тих, хто говорив і про підтримку, і про покарання).

Таблиця VI.2.1 Дії України щодо українців на тимчасово окупованих територіях у розрізі їх сприйняття

100% у стовпчику	**Території, окуповані після 24 лютого 2022 року**		**Території Донецької і Луганської областей, окуповані у 2014-2015 роках**		**Крим**	
	Позитивні відповіді	Негативні відповіді	Позитивні відповіді	Негативні відповіді	Позитивні відповіді	Негативні відповіді
Тільки дії з підтримки	78	49	74	45	78	39
І дії з підтримки, і дії з покарання	9	13	5	10	8	14
Тільки дії з покарання	2	21	3	21	4	17
Нічого не робити	5	12	8	20	8	16
Важко сказати	6	6	9	4	3	13

У таблиці нижче результати наведені в розрізі окремих соціально-демографічних категорій. Можна бачити деякі відмінності, але в цілому картина і тенденції серед усіх категорій подібні (і більшість говорили лише про дії з підтримки людей, які опинилися на окупованій території).

Таблиця VI.2.2 Дії України щодо українців на тимчасово окупованих територіях у розрізі окремих соціально-демографічних категорій

100% у рядку	Тільки дії з підтримки	І дії з підтримки, і дії з покарання	Тільки дії з покарання	Нічого не робити	Важко сказати
Регіон					
Захід	66	10	8	6	10
Центр	64	8	8	10	11
Південь	68	9	5	10	9
Схід	68	4	3	18	7
Стать					
Чоловік	64	10	8	10	8
Жінка	67	8	6	9	10
Вік					
18-29 років	78	6	3	7	6
30-39 років	59	13	5	10	12
40-49 років	66	8	8	9	8
50-59 років	63	7	7	13	9
60-69 років	68	6	8	9	9
70+ років	61	10	8	10	12
Статус ВПО					
Не-ВПО	66	9	7	10	9
ВПО	63	7	7	10	14
Тип населеного пункту					
Село	63	10	7	8	11
СМТ / до 20 тис.	64	7	9	8	12
Місто 20-99 тис.	63	10	5	17	5
Місто 100 тис. і більше	68	8	6	9	9
Освіта					
Повна середня або нижча	63	8	8	10	10
Професійно-технічна або середня спеціальна	63	8	8	11	10

100% у рядку	Тільки дії з підтримки	І дії з підтримки, і дії з покарання	Тільки дії з покарання	Нічого не робити	Важко сказати
Вища	69	9	5	8	8
Основний рід занять					
Робітник	66	7	4	11	12
Нефізична праця, яка не вимагає вищої освіти	68	9	11	4	8
Спеціаліст	70	9	6	9	6
Підприємець, фермер, самозайнятий	67	14	4	9	6
Військовослужбовець, поліція	72	11	4	3	11
Ведення домашнього господарства	61	9	7	8	15
На пенсії	60	8	10	12	10
Студент	82	2	0	9	7
Безробітний	68	10	11	9	3
Мова спілкування в родині					
Українською	65	10	8	8	9
Російською	67	4	3	17	9
Українська та російська	67	9	6	10	8
Достаток родини					
Низький	59	7	11	12	12
Середній	69	10	5	7	8
Високий	70	9	4	10	6

Додаток А. Соціально-демографічний профіль респондентів вибірки (в цілому і окремих категорій)

Таблиця А1. Профіль усіх респондентів та респондентів у розрізі регіону проживання

100% у стовпчику	Вибірка в цілому	Захід	Центр	Південь	Схід
Кількість респондентів	**2005**	**430**	**950**	**463**	**162**
Похибка	**2.8**	**6.1**	**4.1**	**5.9**	**10.0**
Регіон					
Захід	29	---	---	---	---
Центр	39	---	---	---	---
Південь	24	---	---	---	---
Схід	9	---	---	---	---
Стать					
Чоловік	45	47	44	45	45
Жінка	55	53	56	55	55
Вік					
18-29 років	16	17	17	14	10
30-39 років	20	20	21	18	16
40-49 років	18	19	17	19	21
50-59 років	17	17	16	17	22
60-69 років	15	15	15	17	15
70+ років	14	12	14	15	16
Статус ВПО					
Не-ВПО	89	93	89	86	83
ВПО	11	7	11	14	17
Тип населеного пункту					

100% у стовпчику	Вибірка в цілому	Захід	Центр	Південь	Схід
Село	32	48	30	22	15
СМТ / до 20 тис.	11	10	11	8	15
Місто 20-99 тис.	11	11	12	10	7
Місто 100 тис. і більше	46	31	46	60	63
Освіта					
Повна середня або нижча	17	20	15	17	16
Професійно-технічна або середня спеціальна	41	39	40	45	43
Вища	42	40	45	38	41
Відмова	0	0	0	0	0
Основний рід занять					
Робітник	14	15	13	14	15
Нефізична праця, яка не вимагає вищої освіти	6	8	7	4	7
Спеціаліст	18	18	18	17	18
Підприємець, фермер, самозайнятий	10	12	10	10	5
Військовослужбовець, поліція	4	1	4	5	4
Ведення домашнього господарства	8	6	8	11	9
На пенсії	31	27	32	32	35
Студент	5	7	4	3	4
Безробітний	4	5	3	3	2
Відмова	1	1	1	0	1
Мова спілкування в родині					
Українською	65	89	68	43	34
Російською	15	3	13	24	34
Українська та російська	18	5	18	29	29
Інше	2	3	1	4	3
Важко сказати	0	0	1	0	1
Достаток родини					
Низький	35	31	35	38	42

100% у стовпчику	Вибірка в цілому	Захід	Центр	Південь	Схід
Середній	38	38	37	42	35
Високий	25	28	27	20	22
Відмова	1	2	1	1	1

Таблиця А2. Профіль респондентів у розрізі статі, віку та статусу ВПО

100% у стовпчику	Чоловік	Жінка	18-29 років	30-39 років	40-49 років	50-59 років	60-69 років	70+ років	Не-ВПО	ВПО
Кількість респондентів	**938**	**1067**	**212**	**252**	**337**	**444**	**377**	**383**	**1795**	**210**
Похибка	**4.2**	**3.9**	**8.7**	**8.0**	**6.9**	**6.0**	**6.6**	**6.5**	**3.0**	**8.8**
Регіон										
Захід	30	28	32	29	29	29	27	25	30	19
Центр	38	40	41	42	37	37	38	40	39	38
Південь	24	24	22	22	24	23	27	26	23	30
Схід	9	9	6	7	10	11	8	10	8	13
Стать										
Чоловік	---	---	51	50	48	47	41	31	46	43
Жінка	---	---	49	50	52	53	59	69	54	57
Вік										
18-29 років	18	14	---	---	---	---	---	---	16	15
30-39 років	22	18	---	---	---	---	---	---	19	23
40-49 років	19	17	---	---	---	---	---	---	18	18
50-59 років	18	16	---	---	---	---	---	---	17	14
60-69 років	14	17	---	---	---	---	---	---	15	16
70+ років	9	17	---	---	---	---	---	---	14	14
Статус ВПО										
Не-ВПО	89	88	90	87	89	91	89	89	---	---
ВПО	11	12	10	13	11	9	11	11	---	---
Тип населеного пункту										
Село	34	31	30	27	32	37	32	38	34	19
СМТ / до 20 тис.	10	12	8	9	13	9	14	11	10	13
Місто 20-99 тис.	11	11	10	11	10	10	16	9	11	8
Місто 100 тис. і більше	46	47	52	53	46	44	39	42	45	60
Освіта										
Повна середня або нижча	17	18	30	11	17	16	14	19	18	14

100% у стовпчику	Чоловік	Жінка	18-29 років	30-39 років	40-49 років	50-59 років	60-69 років	70+ років	Не-ВПО	ВПО
Професійно-технічна або середня спеціальна	42	40	39	34	33	52	52	39	40	49
Вища	41	42	31	55	50	32	34	43	42	37
Відмова	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Основний рід занять										
Робітник	18	11	16	18	17	23	4	1	14	13
Нефізична праця, яка не вимагає вищої освіти	5	8	7	6	7	12	5	1	7	3
Спеціаліст	17	19	19	26	28	18	8	2	18	15
Підприємець, фермер, самозайнятий	12	9	10	20	14	8	4	1	10	9
Військовослужбовець, поліція	8	0	2	7	7	4	0	0	4	3
Ведення домашнього господарства	3	13	9	11	14	10	3	0	8	10
На пенсії	28	33	2	4	8	21	75	95	30	38
Студент	5	4	28	1	0	0	0	0	5	4
Безробітний	3	4	7	6	3	4	1	0	4	4
Відмова	1	1	0	1	1	1	0	0	1	1
Мова спілкування в родині										
Українською	64	66	74	67	61	61	64	66	69	35
Російською	17	13	12	15	15	18	15	14	12	33
Українська та російська	18	17	14	17	20	21	18	17	16	29
Інше	1	3	0	2	3	1	3	4	2	2
Важко сказати	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1
Достаток родини										
Низький	29	40	16	23	34	33	46	66	33	52
Середній	39	38	44	44	39	40	37	23	39	31
Високий	30	21	36	33	27	26	17	10	27	14
Відмова	1	1	4	0	1	2	1	1	1	4

Таблиця А3. Профіль респондентів у розрізі типу населеного пункту і освіти

100% у стовпчику	Село	Місто до 20 тис.	Місто 20-99 тис.	Місто 100 тис. і більше	Повна середня або нижча	Технічна	Вища
Кількість респондентів	**428**	**253**	**262**	**1062**	**290**	**807**	**905**
Похибка	**6.2**	**8.0**	**7.9**	**3.9**	**7.5**	**4.5**	**4.2**
Регіон							
Захід	42	28	30	19	34	27	28
Центр	37	42	43	39	34	38	42
Південь	16	18	21	31	24	26	21
Схід	4	12	5	12	8	9	8
Стать							
Чоловік	48	41	46	44	44	46	45
Жінка	52	59	54	56	56	54	55
Вік							
18-29 років	15	12	15	18	27	15	12
30-39 років	17	18	20	23	12	16	26
40-49 років	18	22	16	18	18	15	22
50-59 років	20	14	16	16	16	22	13
60-69 років	15	20	22	13	12	20	13
70+ років	16	14	11	13	15	13	14
Статус ВПО							
Не-ВПО	94	87	92	86	91	87	90
ВПО	6	13	8	14	9	13	10
Тип населеного пункту							
Село	---	---	---	---	48	39	19
СМТ / до 20 тис.	---	---	---	---	9	13	9
Місто 20-99 тис.	---	---	---	---	10	12	10
Місто 100 тис. і більше	---	---	---	---	32	36	63
Освіта							
Повна середня або нижча	26	15	17	12	---	---	---

100% у стовпчику	Село	Місто до 20 тис.	Місто 20-99 тис.	Місто 100 тис. і більше	Повна середня або нижча	Технічна	Вища
Професійно-технічна або середня спеціальна	50	51	45	31	---	---	---
Вища	24	34	38	56	---	---	---
Відмова	0	0	0	0	---	---	---
Основний рід занять							
Робітник	17	12	15	12	14	20	8
Нефізична праця, яка не вимагає вищої освіти	7	9	5	6	4	7	7
Спеціаліст	8	13	18	25	4	9	33
Підприємець, фермер, самозайнятий	7	9	9	13	4	8	15
Військовослужбовець, поліція	3	3	4	4	3	3	4
Ведення домашнього господарства	12	9	8	6	15	9	5
На пенсії	37	36	33	25	35	36	24
Студент	5	5	3	5	16	4	1
Безробітний	4	3	3	4	5	4	3
Відмова	1	0	0	1	1	0	1
Мова спілкування в родині							
Українською	82	77	73	49	67	67	62
Російською	7	7	11	23	12	14	17
Українська та російська	8	13	15	26	16	17	19
Інше	3	3	2	1	3	2	2
Важко сказати	0	0	0	1	1	0	0
Достаток родини							
Низький	39	43	35	30	46	42	24
Середній	41	36	36	37	30	41	39
Високий	19	19	28	31	20	17	36
Відмова	1	1	1	2	3	1	1

Таблиця А4. Профіль респондентів у розрізі основного роду занять

100% у стовпчику	Робітник	Нефізична праця, яка не вимагає вищої освіти	Спеціаліст	Підприємець, фермер	Армія, поліція	Ведення домашнього господарства	На пенсії	Студент	Безробітний
Кількість респондентів	**229**	**127**	**370**	**193**	**77**	**139**	**743**	**53**	**64**
Похибка	**8.4**	**11.3**	**6.6**	**9.2**	**14.5**	**10.8**	**4.7**	**17.5**	**15.9**
Регіон									
Захід	31	34	30	33	12	21	25	44	37
Центр	36	41	39	40	45	38	40	32	36
Південь	23	16	23	23	33	31	25	16	23
Схід	9	9	9	5	10	9	10	7	4
Стать									
Чоловік	58	32	43	54	95	18	42	50	42
Жінка	42	68	57	46	5	82	58	50	58
Вік									
18-29 років	18	16	17	16	7	17	1	94	30
30-39 років	26	20	29	38	41	26	3	5	31
40-49 років	22	19	29	26	34	31	5	1	16
50-59 років	28	31	17	14	17	20	11	0	18
60-69 років	5	12	7	6	1	6	37	0	4
70+ років	1	1	2	1	0	1	43	0	0
Статус ВПО									
Не-ВПО	90	95	91	90	91	86	86	90	88
ВПО	10	5	9	10	9	14	14	10	12
Тип населеного пункту									
Село	38	34	15	22	25	46	38	36	33
СМТ / до 20 тис.	10	15	8	9	8	11	13	11	9
Місто 20-99 тис.	11	9	11	10	13	11	12	8	8
Місто 100 тис. і більше	41	42	65	59	53	32	37	46	50
Освіта									
Повна середня або нижча	17	10	4	7	12	31	20	58	21

100% у стовпчику	Робітник	Нефізична праця, яка не вимагає вищої освіти	Спеціаліст	Підприємець, фермер	Армія, поліція	Ведення домашнього господарства	На пенсії	Студент	Безробітний
Професійно-технічна або середня спеціальна	58	47	20	31	37	45	48	33	48
Вища	24	43	76	62	51	24	32	9	31
Відмова	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Основний рід занять									
Робітник	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Нефізична праця, яка не вимагає вищої освіти	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Спеціаліст	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Підприємець, фермер, самозайнятий	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Військовослужбовець, поліція	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Ведення домашнього господарства	---	---	---	---	---	---	---	---	---
На пенсії	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Студент	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Безробітний	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Відмова	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Мова спілкування в родині									
Українською	66	71	65	63	60	63	64	72	70
Російською	14	12	18	18	13	11	15	10	10
Українська та російська	19	16	16	18	25	21	17	18	16
Інше	1	1	1	1	2	5	3	0	0
Важко сказати	0	0	0	0	0	0	0	0	4
Достаток родини									
Низький	26	33	17	13	22	40	59	13	52
Середній	47	45	45	36	39	44	28	49	31
Високий	25	22	37	51	39	16	12	33	13
Відмова	2	0	0	1	0	0	1	4	4

Таблиця А5. Профіль респондентів у розрізі мови і достатку родини

100% у стовпчику	Українською	Російською	Українська та російська	Низький	Середній	Високий
Кількість респондентів	**1242**	**336**	**387**	**724**	**742**	**514**
Похибка	**3.6**	**7.0**	**6.5**	**4.7**	**4.7**	**5.6**
Регіон						
Захід	39	7	8	26	29	32
Центр	41	35	39	39	37	42
Південь	16	39	39	25	26	19
Схід	4	20	14	10	8	8
Стать						
Чоловік	44	52	46	38	46	54
Жінка	56	48	54	62	54	46
Вік						
18-29 років	18	12	12	7	18	22
30-39 років	20	20	19	13	23	26
40-49 років	17	19	21	18	18	19
50-59 років	16	20	20	16	18	17
60-69 років	15	16	16	20	15	10
70+ років	14	13	13	26	8	5
Статус ВПО						
Не-ВПО	94	75	81	84	91	94
ВПО	6	25	19	16	9	6
Тип населеного пункту						
Село	41	15	14	36	35	24
СМТ / до 20 тис.	13	5	8	13	10	8
Місто 20-99 тис.	12	8	9	11	10	12
Місто 100 тис. і більше	35	72	69	40	45	56
Освіта						

100% у стовпчику	Українською	Російською	Українська та російська	Низький	Середній	Високий
Повна середня або нижча	18	14	16	23	14	14
Професійно-технічна або середня спеціальна	42	38	40	49	44	27
Вища	40	48	44	28	42	59
Відмова	0	0	0	0	0	0
Основний рід занять						
Робітник	14	13	15	11	17	14
Нефізична праця, яка не вимагає вищої освіти	7	5	6	6	8	5
Спеціаліст	18	22	16	9	21	26
Підприємець, фермер, самозайнятий	10	12	10	4	9	20
Військовослужбовець, поліція	3	3	5	2	4	6
Ведення домашнього господарства	8	6	10	10	10	5
На пенсії	30	31	30	52	22	15
Студент	5	3	5	2	6	6
Безробітний	4	3	3	5	3	2
Відмова	1	1	0	0	0	1
Мова спілкування в родині						
Українською	---	---	---	63	68	65
Російською	---	---	---	16	13	17
Українська та російська	---	---	---	18	18	17
Інше	---	---	---	3	2	2
Важко сказати	---	---	---	0	0	0
Достаток родини						
Низький	34	37	36	---	---	---
Середній	40	33	38	---	---	---
Високий	25	29	24	---	---	---
Відмова	1	1	2	---	---	---

Додаток Б. Опитувальник

С1. Уявіть, будь ласка, що зараз відбувається референдум з питання, чи вступати Україні до Європейського Союзу. Ви можете проголосувати за вступ до цього союзу, проти вступу або утриматися – не брати участі у голосуванні. Який Ваш вибір?

1	За вступ
2	Проти вступу
3	Не брали би участі в голосуванні
4	НЕ ВИЗНАЧИЛИСЯ (НЕ ЗАЧИТУВАТИ)
5	ВІДМОВА ВІДПОВІДАТИ (НЕ ЗАЧИТУВАТИ)

С2. Зараз я зачитаю можливі позитивні наслідки членства України в Європейському Союзі. А з якими з них у Вас передусім асоціюється членство України в ЄС? Оберіть до 3-х відповідей. ЗАЧИТАТИ. РАНДОМІЗАЦІЯ ПОРЯДКУ ЗАЧИТУВАННЯ

1	Вищі стандарти прав і свобод людини
2	Верховенство права та незалежний суд
3	Економічний добробут, вищі доходи та рівень життя
4	Безпека та захищеність, нижчий рівень злочинності
5	Захист від повторної російської агресії
6	Свобода для громадян України пересуватися, навчатися й працювати в ЄС
7	Зміцнення демократії і народовладдя
8	Свобода слова та незалежність медіа
9	Права національних меншин і мовних спільнот
10	Права людей з інвалідністю та доступність середовища
11	Інше (що саме?)
12	НЕ ВВАЖАЮТЬ, ЩО ЧЛЕНСТВО УКРАЇНИ В ЄС МАТИМЕ ПОЗИТИВНІ НАСЛІДКИ (НЕ ЗАЧИТУВАТИ)
13	ВАЖКО СКАЗАТИ (НЕ ЗАЧИТУВАТИ)
14	ВІДМОВА ВІДПОВІДАТИ (НЕ ЗАЧИТУВАТИ)

С3. А які з цих можливих негативних наслідків у Вас асоціюється членство в ЄС? Оберіть до 3-х відповідей. ЗАЧИТАТИ. РАНДОМІЗАЦІЯ ПОРЯДКУ ЗАЧИТУВАННЯ

1	Нав'язлива політична коректність, нав'язування українцям невластивих їм цінностей та правил
2	Бюрократія, довгий процес ухвалення рішень
3	Послаблення економіки України
4	Менше безпеки і захищеності, ріст злочинності
5	Імміграція в Україну людей з культурно відмінних країни
6	Виїзд українців закордон
7	Обмеження суверенітету України, втручання у внутрішні справи з боку ЄС
8	Інше (що саме?)
9	НЕ ВВАЖАЮТЬ, ЩО ЧЛЕНСТВО УКРАЇНИ В ЄС МАТИМЕ НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ (НЕ ЗАЧИТУВАТИ)
10	ВАЖКО СКАЗАТИ (НЕ ЗАЧИТУВАТИ)
11	ВІДМОВА ВІДПОВІДАТИ (НЕ ЗАЧИТУВАТИ)

С4. Заради вступу до ЄС Україна має провести низку складних реформ, деякі з яких є необхідними, але … [ВИПАДКОВО ПІДСТАВИТИ ОДИН ВАРІАНТ – А, Б АБО В]**. Що найближче до Вашої думки?** ЗАЧИТАТИ

ВАРІАНТ А: **можуть бути непопулярними і не підтримуватися більшістю населення.**

1	Реформи все одно потрібно проводити, навіть якщо вони непопулярні
2	Потрібно відмовитися від таких реформ, навіть якщо це зірве вступ до ЄС
3	ВАЖКО СКАЗАТИ (НЕ ЗАЧИТУВАТИ)
4	ВІДМОВА ВІДПОВІДАТИ (НЕ ЗАЧИТУВАТИ)

ВАРІАНТ Б: **можуть не відповідати культурним традиціям українців.**

1	Реформи все одно потрібно проводити, навіть якщо вони не відповідають культурним традиціям українців
2	Потрібно відмовитися від таких реформ, навіть якщо це зірве вступ до ЄС
3	ВАЖКО СКАЗАТИ (НЕ ЗАЧИТУВАТИ)
4	ВІДМОВА ВІДПОВІДАТИ (НЕ ЗАЧИТУВАТИ)

ВАРІАНТ В: **можуть суперечити тому, як зараз забезпечується національна безпека.**

1	Реформи все одно потрібно проводити, навіть якщо вони можуть суперечити тому, як зараз забезпечується національна безпека
2	Потрібно відмовитися від таких реформ, навіть якщо це зірве вступ до ЄС
3	ВАЖКО СКАЗАТИ (НЕ ЗАЧИТУВАТИ)
4	ВІДМОВА ВІДПОВІДАТИ (НЕ ЗАЧИТУВАТИ)

С5. У разі членства України в ЄС, наскільки Ви будете довіряти ЄС як гаранту дотримання прав людини в Україні? ЗАЧИТАТИ

1	Цілком довіряю
2	Скоріше довіряю
3	Скоріше не довіряю
4	Зовсім не довіряю
5	ВАЖКО СКАЗАТИ (НЕ ЗАЧИТУВАТИ)
6	ВІДМОВА ВІДПОВІДАТИ (НЕ ЗАЧИТУВАТИ)

С6. Наскільки для Вас особисто важливий захист Ваших персональних даних і приватності? ЗАЧИТАТИ

1	Дуже важливий
2	Скоріше важливий
3	Скоріше неважливий
4	Зовсім неважливий
5	ВАЖКО СКАЗАТИ (НЕ ЗАЧИТУВАТИ)
6	ВІДМОВА ВІДПОВІДАТИ (НЕ ЗАЧИТУВАТИ)

С7. Наскільки Ви довіряєте українським державним установам у тому, що вони належно захищають Ваші персональні дані? ЗАЧИТАТИ

1	Цілком довіряю
2	Скоріше довіряю
3	Скоріше не довіряю
4	Зовсім не довіряю
5	ВАЖКО СКАЗАТИ (НЕ ЗАЧИТУВАТИ)
6	ВІДМОВА ВІДПОВІДАТИ (НЕ ЗАЧИТУВАТИ)

С8. Ким є більшість громадян України, які [ВИПАДКОВО ПІДСТАВИТИ ОДИН ВАРІАНТ – А, Б АБО В]**? Оберіть одну відповідь.** ЗАЧИТАТИ

ВАРІАНТ А: **зараз залишаються на територіях, окупованих Росією після 24 лютого 2022 року (Донецька, Запорізька, Луганська, Херсонська області)**

ВАРІАНТ Б: **з 2014 року залишалися на тимчасово окупованих районах Донецької та Луганської областей.**

ВАРІАНТ В: **з 2014 року залишалися в тимчасово окупованому Криму**

1	Заручниками складних життєвих обставин (особистих, родинних)
2	Заручниками окупаційних сил
3	Пристосуванцями, яким байдуже, хто ними керує
4	Пасивними прихильниками ідеології «русского мира» та СРСР
5	Зрадниками, які підтримали збройну агресію Росії
6	ВАЖКО СКАЗАТИ (НЕ ЗАЧИТУВАТИ)
7	ВІДМОВА ВІДПОВІДАТИ (НЕ ЗАЧИТУВАТИ)

С9. Що з цього переліку має вчинити Україна по відношенню до людей, що зараз проживають на окупованій РФ території? Оберіть до 2-х відповідей. ЗАЧИТАТИ. РАНДОМІЗАЦІЯ ПОРЯДКУ 1-7

1	Розробити політику різноманітної підтримки, в тому числі фінансової
2	Їх потрібно позбавити громадянства України
3	Їх потрібно обмежити в правах, наприклад, політичних, праві на соціальну допомогу тощо
4	Більшість має бути засуджена за колаборацію чи інші злочини
5	Потрібно підтримувати дітей, щоб ті виїжджали вчитися на підконтрольну Україні територію
6	Розробити державну програму стимулювання їхнього переїзду на підконтрольну Україні територію
7	Потрібно розробити освітні та інформаційні програми для їхньої підтримки
8	Їм нічого особливого не потрібно
9	ВАЖКО СКАЗАТИ (НЕ ЗАЧИТУВАТИ)
10	ВІДМОВА ВІДПОВІДАТИ (НЕ ЗАЧИТУВАТИ)

Це дослідження профінансоване Європейським Союзом. Його зміст є виключною відповідальністю Центру громадянських свобод і не обов'язково відображає погляди Європейського Союзу.

Використання опублікованих матеріалів дозволяється за умови обов’язкового посилання на джерело інформації. © Яворський В.М., Громадська організація «Центр громадянських свобод», 2026.